

IGEHIRDETŐ

EGYHÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE

Kiadják

Révész János

ev. lelkész

Soltész Elemér

ref. lelkész

szerkesztők

Megjelenik havonként

Tartalom

<i>Tereh Gyula: A gabona visszatartása. — Háboru idején, urva-</i> <i>csora osztáskor . . . . .</i>	537
<i>Gergely Károly: A tettek predikációja. — Háboru idején . . . . .</i>	543
<i>Révész János: Harcz a békéért. — Háboru idején . . . . .</i>	549
<i>Mészáros János: Engedelmességünk. — Vasárnapi . . . . .</i>	556
<i>Báró Podmaniczky Pál: Az igazi irgalmasságról. — Háboru idején</i>	564
<i>Szabó Béla: A repülés. — Vasárnapi . . . . .</i>	574
<i>Szabó Béla: A nyelv. — Vasárnapi . . . . .</i>	580

Kiadóhivatal
Nagybánya
Híd-utca 19. sz.

Nánásy István
nyomása
Nagybánya

Egész évre 12 K
Félévre . . 6 K
Negyedévre 3 K

Előfizetőinkhez. A decemberi füzetben adventi, karácsonyi, óévi beszédek lesznek. — T. munkatársainkat kérjük, hogy közlésre szánt dolgozataikat *legkésőbb nov. 10-ig* küldjék be, mert nov. 22-re szeretnénk megjeleníteni.

Abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy az IGEHIRDETŐ régi kedves *Anonymus* munkatársát most már leleplezhetjük *Szabó Béla* mezőhegyesi ref. lelkész személyében, kitől ezuttal két beszédet hozunk.

Isten ígéje a háboru idején. Ily cím alatt jelent meg *Bodor János* szászvárosi református lelkész 28 egyházi beszédet és 10 imádságot s orációt tartalmazó beszédgyűjteménye. A beszédek felölelik az egész egyházi évkört. A kötet kapható Hoffmann és Kronovitz kiadóknál (Debreczen, Piac-u. 49.). Ára füzve 3 K, csinos vászonkötésben 4-50 K.

LUKÁCSY IMRE

IMÉ HAMAR ELJÖVÖK

EGYHÁZI BESZÉDEK HÁBORU IDEJÉN

ÁRA 1-80 K

Kapható szerzőnél (Dunavecse); Kókay Lajosnál (Budapest, IV. Kamermayer-u. 3.).

Az IGEHIRDETŐ előfizetői a kiadóhivatalnál (Nagybánya, Hid-u. 19.)

1-50 K kedvezményes áron szerezhetik meg, bérmentes küldéssel.

Az IGEHIRDETŐ kiadóhivatalában kapható:

Soltész János

* * *

KONFIRMÁCIÓI KÁTÉ

magyar református növendékek számára

* * *

Negyedik kiadás

* * *

Ára 24 fillér

A GABONA VISSZATARTÁSA.

— Háboru idején, urvacSORAOSZTÁSKOR. —

Péld. 11, 26. *Aki buzáját visszatartja, átkozza azt a nép; annak fején pedig, aki eladja, áldás van.*

Sok olyan hely van a szentírásban, melyet közönségesen nem igen emlegetünk és amelyről nem is predikálunk, mert nem keltenek vallásos gondolatokat és úgy tetszik, hogy kevés evangéliom van bennök. Akik mindig a közönség kedvének megnyerésére törekszenek, rendszerint elkerülik az ilyen helyek fölött tartandó elmélkedést; pedig ha Isten bölcsesége a bibliában hagyta e helyeket, akkor alkalomadtán föl kell tárni azok jelentését, mert *a teljes írás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre, hogy tökéletes legyen az Isten embere* (2. Tim. 3, 16. 17.). Békés időben, rendes körülmények között, szemünkbe se tűnnék a szentírásnak alapigék gyanánt föl-olvasott helye; de most, mikor a gabona visszatartása a haza ellen elkövetett bűn; midőn az ilyen eljárás büntetést von maga után: lehetetlen szent leczkénket olvasni úgy, hogy meg ne ragadja figyelmünket és gondolatokat ne költsön bennük.

Bölcs Salamon idejében, a keleti tartományokban, a szárazság miatt gyakori volt az éhség és az inség. A nem gondozott, járhatatlan utak miatt olyan nehéz volt a közlekedés, hogy nem is gondolhattak az emberek a gabonának nagy mennyiségben tovaszállítására. Ilyen körülmények között aztán, ha egyik helyen nem volt termés, a

hiányt nem lehetett a szomszéd vidék bő termésével pótolni mindenütt s a terméketlen vidéken nagy éhség keletkezett. A gyakran ismétlődő éhség indított némelyeket arra, hogy a bő termés idején nemcsak a maguk termését halmozták föl, hanem a piacra kerülő gabonából összevásároltak annyit, amennyit csak birtak és az éhség idején nagy árért adták el. Isten ellen való bűn volt ez, mert az ilyen emberek a szegény éhenhalók vagyonaiból gazdagodtak. Habár a szabad kereskedelem véget vetett az ilyen üzelmeknek, mindazonáltal a mai rendkívüli viszonyok közt is tapasztaljuk, hogy némelyek visszatartják termésüket és ilyen módon akarják annak árát még magasabbra emelni. Az ilyen eljárásra azt mondja Isten igéje, hogy *aki buzáját visszatartja, átkozza azt a nép; annak fején pedig, aki eladja, áldás van.*

Csodálni lehet a szentírás mérsékletét! E rövid szabályban egy szó se kényszeríti a termény tulajdonosát gabonájának eladására, de azért az éhező nem marad a törvény védelmén kívül. A gyöngye védelme nem erőtelen rendszabálytól függ, hanem nagy, önmagától működő, gondviselészerű berendezéstől. Ez a tény különös szabátossággal domborodik ki abban, hogy a nép megátkozza azt, aki az éhség, vagy szükség idején visszatartja buzáját és szereti azt, aki eladja.

A mi szűk látókörű bölcseségünk valami határozott büntetést kívánna, de az ég és föld hatalmas kormányzója nem követ el ilyen hibát. A vevő és eladó, a munkaadó és munkás között levő viszonyt szabályozó törvény az egyik, vagy másik félre mindig káros. A kereskedelem akkor virágzik legjobban, ha magára hagyjuk. Az alapul fölvetett szent ígékben nincs büntetéssel fenyegetés, csak az, amit a dolog rendje hoz magával. Az ember eladhatja, vagy visszatarthatja gabonáját. Ha visszatartja, nem menekülhet meg a nép átkától; ha illő áron eladja, akkor nemcsak a nép, hanem Isten is megáldja.

Ha a veszendő eledel visszatartása is átkot von maga után, micsoda kárhozhatása lesz annak, aki visszatartja az örök élet eledelét? Emelkedjünk föl alapigénknek e lelki értelmezésére és lássuk meg:

1. *Milyen uton-módon tartják vissza némelyek az élet kenyerét a néptől és miféle átok kíséri azokat?*

2. *Micsoda boldogság keletkezik a kenyér megtöréséből?*

3. *Nyissuk ki az örök élet magtárát és osszunk abból kenyeret az összegyűlt sokaságnak.*

1.

Visszatartják Isten ígését azok, akik idegen nyelven, vagy olyan köntösbe öltöztetve hirdetik, hogy a nép nem érti meg.

A római egyház egy kihalt nyelv homályába burkolva temeti el a szentírás kincseit. Nem engedi azt a nép nyelvére lefordítani, sőt átok alá veti azt is, aki olvasni meri Isten ígését. Hány millió lélek vész így el a tudomány hiánya miatt, mert nem talál kétségei közt utbaigazítást, lelkének háborgása közt csendességet, a test és világ kísértései közt a jóban való megmaradásra szükséges erőt. Ugyan mondjátok meg, kit fognak az ilyenek okolni Isten ítélő széke előtt, midőn számot kell adni cselekedeteikről? Hiszen szünetlenül hangzik Isten szava az ige sáfáraihoz: *Embernek fia! Örüllőul adtalak én téged Izráel házának, hogy ha szót hallasz számból, intsd meg őket az én nevemben* (Ezék. 3, 17.). Jézus meg azt parancsolta tanítványainak, hogy tanítsanak minden népeket (Máté 28, 19.) és amit titokban hallanak, a háztetőkről hirdessék (Máté 10, 27.). Pál apostol arra inti kedves tanítványát, Timótheust, hogy *hirdesd az igét, állj elő vele alkalmas, alkalmatlan időben* (2. Tím. 4, 2.).

Visszatartják Isten ígését azok a szónokok is, akik azt az ékesenszólás olyan virágaival cziczomázzák föl, hogy a közönséges ember nem képes felfogni. Az Isten ígését hirdetőnek soha se szabad felednie, hogy az üdvösséget szomjuhozó lélek nem az emberi bölcselkedés virágos szavait keresi, hanem a lelket építő és megtartó Isten-ígét. Nem csupán erkölcsi igazságok hirdetése, hanem főként a Krisztusban levő üdvösség és megtartó erő fölmutatása a mi feladatunk. Erre törekedtek az evangéliom

hirdetői kezdettől fogva. Pál apostol a megfeszített Krisztust predikálta mindenütt (1. Kor. 1, 23; 2, 2.); a más evangéliomhoz hajló galáciabelieknek azt mondja, hogy ha mennyből való angyal hirdetne is mást, átkozott legyen (Gal. 1, 8.). Nem szabad mást hirdetni és nem szabad másban hinni, mert *nincsen senkiben másban üdvösség; mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk* (Csel. 4, 12.),

A megfeszített és megdicsőült Krisztusban vetett élő hit nyújt nekünk erőt a bűn csábításai ellen, vigasztalást a szenvedések közt, megszentelődést a jó napokban. De ha érezzük a mi hitünknek erejét és hatalmát, akkor kötelesek vagyunk másokat is elvezetni erre a boldogságra; kötelesek vagyunk Isten országának hirdetésére és terjesztésére (Luk. 9, 60.). Nincs ember, aki csak magának élne, akinek valami befolyása ne lenne felebarátjára. Használjátok föl a léleknek ezt az erejét arra, hogy tanításokkal, főképen pedig példatokkal vezessétek Krisztushoz az idvesség után epekedő lelkeket, mert nincsen annál nagyobb boldogság, mint ha valaki megtöri az élet kenyérét és részeltet abból másokat.

2.

Felülhaladja az emberi erőt e boldogság leírása. Ezt a boldogságot csak érezni, átélni lehet, de kibeszélni, vagy leírni nem.

Sok boldogság fakad a jó cselekedetekből. Bőségesen fizet a Mindenható az ő szolgáinak. Fizet nekik munka közben a munkálkodásból fakadó gyönyörűséggel; fizet munka után az alkotás fölemelő érzésével és áldásával. A parancsolatait teljesítő munkásokat *a nyugodt lelkiismeret* áldásával jutalmazza. Érezted-e már azt a boldogságot, mikor jót tettél szíved sugallatából, a benned élő isteni szikra ösztönzéséből; mikor jót tettél úgy, hogy azért jutalmat nem vársz, az emberek magasztalására nem számítasz; mikor csak a szívek vizsgálójának a szava csendül meg a lelkedben: Jól vagyon, jó és hiv szolgám! Milyen csendes álmod, milyen nyugodt pihenést biztosít

az a nap, melyen egy szomorkodót megvigasztaltál, egy elesettet fölemeltél, egy lelket a bűntől megszabadítottál, Istenhez térítettél. Senki se látta, senki se tudja cselekedetedet; de érzed, hogy följegyezte és megjutalmazza az, aki a szíveket és veséket vizsgálván, igazságban szolgáltat majd ítéletet.

Nagy gyönyörűséget talál a keresztyén a Krisztus tanításaiban is. Érezted-e valaha a Krisztus tudományának megszentelő erejét és hatalmát? Érezted-e azt a boldogságot, mikor ez a tudomány fölemelt a földről és egyesített Istennel, a szenttel, a tisztával, az örökké boldoggal? . . . Ha érezted, akkor arra is emlékezned kell, hogy ez érzés közben vagy után szent elhatározások keletkeztek benned arra nézve, hogy ezután is Krisztust követed, nyomdokain jársz és teljesíted a szeretet nagy parancsolatát. Ha ez az elhatározás nemcsak lelkedben maradt, hanem cselekedetekben lett nyilvánvalóvá: akkor érezted azt is, hogy a Krisztus tudománya fölemel a földről és oda helyez, hol a menny lakói az Isten királyi széke előtt letelepednek.

Előképe és ízelítője ez annak a boldogságnak, melyet akkor érezünk, mikor e föld nyomoruságainak teljes elhagyása után odaállunk Isten ítélő széke elé és a szívek és vesék vizsgálója intézi hozzánk ez ítéletet: Jól vagyon, jó és hív szolgám. Menj be a te Uradnak örömébe! mert *hogyha meghaltunk Krisztussal, élünk is övele* (Róm. 6, 8.). Kezdtől fogva az adott és ad erőt a Krisztus követésére, amit János evangélista a mennyei Jelenésekről írott könyvében mond: *Láték királyi székeket és leülének azokra és adaték nekik ítélettétel és látám azoknak lelkét, akiknek fejöket vették a Jézus bizonygatóteléért és az Isten beszédéért . . . akik éltek és uralkodtak a Krisztussal* (Jel. 20, 4.).

3.

És most jertek, atyámfiai! mert fölnyitom előttetek az örök élet beszédének magtárait. Jöjjön ide minden bűneit érző, Üdvözítőért vágyakozó lélek és hallja meg, hogy Jézus Krisztus, az Isten Fia, emberré lett, hogy

megváltsa az embereket és megszabadítsa Isten haragjától mindazokat, akik hittek, vagy hisznek őbenne. Ez az üdvösség útja, hogy higj az Isten Fiában és ha hiszel, érezni fogod bűneid bocsánatát és az üdvösség boldogságát.

Ez a váltság teljes váltság, mert föltalálja benne lelked mindazt, amit kíván. Ha teljes szívből hiszel Jézusban, akkor megkönnyebbül lelkiismereted, bűneid nem háborgatnak, mert minden bűnöd, melyet gondolattal, szóval, tettel elkövettél, bémerül a Krisztus érdemének mélységébe.

Ez a váltság mindenekre elégséges. Bármilyen nagy legyen is vétked, a Krisztus vére eltörli azt. *Ha bűneitek skárlát-pirosak, hófehérek lesznek és ha vérszinűek, mint a karmazsin, olyanok lesznek, mint a gyapju* (Ésa. 1, 18.). Nem távozhattál el annyira Istentől, hogy vissza ne vezessen hozzá. Izráel népe messze vidékekről, idegen országokból is elvándorolt Jerusálembe, hogy imádhassa Jehováját és érezze a vele való közösség boldogságát. Neked nem kell sehova menned, Krisztus mindenütt fölkeres. Oda megy, ahol éppen vagy és nem hágy el addig, míg a szentek világosságának örökösévé nem tesz.

Ez a váltság jelenvaló. Ha a Krisztus érdemébe veted bizodalmodat, ez a bizodalom az Isten fiává tesz és boldog lész abban a békességben, melyet Isten Lelke közöl veled. E békesség házának ajtaja most is nyitva áll, az élet nagy Fejedelme nyitotta föl. Őmaga áll a házban. Megterítette szent asztalát és hívogat mindeneket, mondván: *Aki szomjuhozik, jöjjön el és aki akarja, vegye az élet vizét ingyen* (Jel. 22, 17.).

Amen.

Spurgeon után

TEREH GYULA.

A TETTEK PREDIKÁCIÓJA.

— Háboru idején. —

Zsolt. 66, 5.

Az íge hirdetése csak dadogás a *tettek* predikációjához képest. Tettek által predikál az Isten; a szentírás az ő nagyságos dolgait hirdeti. Elénk tárja Izráel viharos történetét, az ősatyák és proféták életét s mindezek középpontjában Jézus Krisztust és az apostolokat. Nagy események és nagy emberek azok a *tettek*, melyek által Isten hozzánk beszél. Az emberiség egész fejlődése Istennek hatalmas predikációja. Most is beszél hozzánk tettek által, csak meg kell értenünk az íge segítségével.

Ugyebár, atyámiai, mindent, ami végbemegy, ami történik, eseménynek nevezünk? Mi azonban események alatt csak olyan történéseket értünk, amelyek akár az emberiség, akár nemzetünk, vagy a mimagunk életére elhatározó befolyással vannak. Tegyük tehát vizsgálódás tárgyává e szent órában az események predikációját.

*

A legnagyobb esemény a világtörténetben a Krisztus megjelenése volt. Milyen régi ismerős s mégis valahányszor megjelenik imádságos lelkünk előtt, mindannyiszor ujult erővel ragad meg minket, mintha csak a jelenben élne. Igen, mert ő minden idők számára teremtetett. Isteni kijelentés, isteni predikáció az emberiség számára. S most, e borzalmas világháboruban, mikor minden recseg, ropog, ég körülöttünk: kell, hogy kétszeresen érezzük az ő jelenlétét; kell, hogy a mi békességünk, tanácsadónk, kősziklánk, királyunk és hadvezérünk legyen.

Atyámfiak! népek millióinak testi-lelki ereje, technikája, gazdagsága most csak egymás írtására szolgál. Dicsekedésünk és büszkeségünk tárgya, az évezredek kultura, most jórészt áldozatul esik. Ez a bőségs rombolás, pusztítás és mészárlás szégyenletes kigunyolása a Krisztusnak. De ő azért ott áll e vad zivatarban s a mi békességünknek a fejedelme. *Halál és pokol* torka ásít, hogy bele jobb és balfelől tizezrek hulljanak, de ő azért mégis csak a mi békességünk. Fölkorbácsolt vérhullámok fölött ott jár-kél mennyei fényességü alakja s biztató szava cseng felénk: *Ne féljete!* Egykor csendben inté kevésszámú tanítványait: *Békesség néktek*; ma ott áll a világ eltorzult arcú népeinek borzalmas tusájában s szava harsog: „Elég volt már a vérontásból, békesség néktek.“ Fogd meg, testvér, az ő jóságos kezét, nézz mélyen az ő szemébe s megnyered a békességet e háborgó világ közepette. Lelked fölemelkedik az ő lelkéhez s egyben a királyok Királyának trónusához. Ahoz, aki előtt a földi királyok milliós hadaikkal együtt is csak por és hamu. Ahoz, aki e szörnyű ítéletidőben is a béke gondolatával uralkodik népei fölött s akinek minden gondja az, hogy te, meggyötört világ s te, szerencsétlen emberfia, e zivatarból üdvöt és békességet meríts.

Ti népek, tanácsot ültök, fejedelmeitek szövetkeznek ellenünk; pedig Isten rendelése ellen semmit nem tehettek. S ha még vannak köztünk kishitűek és remegők, nemsokára majd megszégyenül hitetlenségük, amikor ezt kiáltjuk örömmel: *Jöjjetek és lássátok az Isten dolgait; csudálatosak az ő cselekedetei az emberek fiain.*

Ám Krisztus nemcsak egyesek, de népek békessége is. A nemzetközi béke, a gyűlölet örületével egymást marcangoló népek kiengesztelődése ma még csak távoli remény. Pedig majd létrejön a szerződésbe foglalt béke s talán hamarabb, mint remélni merjük. De az emberiség láthatatlan belső egyessége már most itt van a Krisztus által, nem csupán mint jóslat, hanem mint valóság, mint világátható erő. Jézus a kezesége annak, hogy a népek polgárai lesznek a békesség országának. Az emberi közösség célja a béke, nem a háború. És ki tudná számon

tartani névtelen hirnökeit, előharczosait az eljövendő békének! Sokan vannak a békességre igyekezők. Isten színe előtt valljuk, hogy a mi nemzetünk ehhez a sokasághoz tartozik. Most ugyan nem hallatja a békesség szavát, mert a lét és nemlét kérdése forog koczán, jövő fennmaradásunkért, a béke tartós uralmáért kell a végsőkig küzdenünk. De a békességre igyekezők gyülekezetéből — melynek feje a Krisztus — fog kihajtani a béke olajága. S miként a halál csak átmenet az életre, pillanat, melyben a megromlott cserépedény széttörik s új, magasabbrendű élet áll elő: úgy a háboru is csak születési órája egy nemesebb életnek, egy szebb, boldogabb kornak, amelyben a megronthatatlan béke veszi át az uralmat. Az élet zsoldosa a halál, a békéé a háboru.

*

De még más is nyilvánvalóvá lett a Krisztus által: ez, hogy *csak áldozat árán jutunk megváltó, igaz életre*. A természetben is mindenütt a születésnek halál a bölcsője. A mag elrohad, hogy kalász szökkenjen. Elhervad a virág, hogy gyümölcscsé váljék. Így van az embervilágban is. Az apa, anya gyermekéért áldoz erőt, életet. Áldozat az élet alaptörvénye. Ezt az alaptörvényt töltötte be Jézus utánozhatatlan tökéletességgel, önfeláldozása árán. Hányszor hirdettetett ez az igazság az ige erejével! ma pedig csudálatos cselekedetek predikálják. Ez a kor, atyámfiái, áldozatot követel, kimeríthetetlen áldozatokat. Lépj a Krisztus keresztfája alá s akkor megérted e nagy idők szellemét; megérted, hogy amink van, nem azért adatott, hogy önző-magunk számára féltve megtartsuk és kamatoztassuk. Erőnk sem azért van, hogy drága éntünk szolgálatában sorvadjon, hanem, hogy odaadjuk a hazának. Anyagi jóllétünk, szerencsénk, szeretetünk mind nem azért vannak, hogy minket boldogítsanak, hanem hogy a haza oltárának áldozati szent tűzét tápláljuk velök.

Ugyebár, a kereszt alatt érted immár e kornak nagyságát, szent lelkesedését? Óh, halld meg hát a tettek predikációját! Oldd le végre szemeidről a köteléket. Halj meg, hogy ujjászülethessél! Vesd oda magad mindenestől

fogva és nagygyá lész! Szabadítsd meg magad önnön rabságotból a Krisztus által s úgy valóban szabad lész Isten országa szolgálatában! Amiképen tölti be népünk az áldozat törvényét: olyan lesz a vég, a kimenetel. Csak nézz körül és látni fogod: az emberek nagy sokasága azt hirdeti cselekedetei által, hogy az élet legszentebb alaptörvénye az áldozat. Áldoznunk kell a jelenben, akár akarunk, akár nem. De e kényszerű parancs vasparagrafusa alól sokan fölemelkednek a szabadakaratból való áldozat fenséges magaslatára. Az a harcos, aki nem azzal a halálos lehangoltsággal megy a háboruba, hogy „ha meg kell halnom, hát jól van, meghalok;” hanem így szól magában: „hazám! szükséged van reám, életemet és véretem áldozom érted;” az a betegápolónő, aki terhes szolgálata nem hiúságból vagy keserű kötelességérzetből végzi, hanem a szeretet belső parancsából; azok a nők, hitvesek, anyák, akik férjüket, fiokat, testvérüket, nem panaszos jajszóval bocsátják útnak, hanem azzal a nemes áldozatkészséggel: „odaadom őket, mert a haza kéri tőlem“ . . . ezek az igazi hősök, e nagy idők hősei. Ezekben nagy idők szelleme, szent lelke él. Ők a *megszemélyesült, élő isteni tett*. S ha látod az illet, hogy szótlanul megy áldoztatása útjára, mint a bárány, mely megnémul az ő nyirője előtt, némán is azt kiáltja feléd: kövess engem! Istenről tesz bizonyosságot cselekedete, szívének szeretete által.

*

Isten szava szól hozzánk nemcsak a kiválasztottak cselekedetei által, hanem a *tapasztalat, az élmények által is*. Akinek füle van, hallja. Itt van mindjárt a népek sorsa. Hogy történt, mint történt: csak utódaink fogják igazában megtudni. De annyi tény, hogy sok volt a földhalmozott gyúanyag. Fojtó gázok feküdték meg a földet s lidérczfény kóválygott a mocsarak fölött. De az ős-ok, az ős-bűn itt is az önzés volt. Az önzés szülte a bírásvágyat, a bírásvágy az irigységet, az irigységből támadt a mohó kívánság: megsemmisíteni a szomszédot és ez aljas vágyból áradt a hazugság és árulás özöne. Az embereket

egyszerre meglepte a vakság, elfogta az örület és sike-
tekké tette a gyűlölet harsonája. Így csaptak át a háboru
hullámai hazánk szent földjére is. De ím, csoda történt,
melynek láttán elámulunk: hatalmas karunk visszalökte a
háboru hullámaikat az ellenség földjére. Hallod az Ur sza-
vát? A bűn romlásba visz; a világtörténet: világítélet. S
aki magát fölmagasztalja, megaláztatik. Térjete meg, mert
különben elvesztek.

Tudjátok, atyámfiak, milyen a háboru? Az egyik
tengerparton van egy csodás termékenységu ország, védve
sűrű, mesterséges gáttal. Aztán egyszerre valami erő
széttöri a gátakat s a víz félelmesen zúgva-búgva a csa-
tornák ezerein eláraszt kertet, mezőt, házakat egyaránt. A
háborus hullámok is így törnek be minden hajlékba, min-
den ember életébe. Hány fiatalember élt át néhány hónap
alatt többet, mint nyolczvan esztendő öregatyja. Hány
családnak jutott siralmas osztályrész a háboruból. Hányan
szakadtak el a földtől, eljegyeztetvén az örökkévalóság
számára. Hányan mentek lakodalomból a halálba. Az élet
virágzó mezői a halál pusztáivá lőnek . . . Látod, milyen
semmi az ember élete és látod, milyen hatalmas az az élet,
mellyel Isten a viharban jár? Látjátok, hogy az embernek
fia elhervad, mint a mezőnek fűve, de ugyanaz az em-
ber képes halhatatlan cselekedetekre? Hallod a cselekedet-
ek predikációját, melyet Isten beszél? Szólj, Uram! a te
szolgád figyelmez.

*

Az íge predikációja segít, hogy megértsük a tettek
predikációját; most azonban segítsen, hogy *életünk tetté
váljék*. Életed nemcsak egy árnyék, egy jelenség, egy
fájdalmas tünemény, hanem valódi, munkás élet kell, hogy
legyen. Hadd öltösn benned testet a Krisztus s vele és
általa az élet, erő és Istennel való kiengesztelődés, hazád
és embertársaid javára. Vedd társul magad mellé s veze-
tőd lesz e nehéz időben; megtart, ha roskadozol, fölsegít,
ha elestél s örök élet fényével sugároz be, ha a halál ár-
nyékának közelébe jutottál . . . És végül, érezd át ennek
az időnek egész irtózatosságot, egész megrázó

nagyságát! Érezd minden pillanatban! Ez az idő oly nagy, oly szent, hogy belőle egyetlen pillanatot sem szabad haszontalanságban elfecsérelni. Tárd ki szemeidet, nyisd meg füleidet! Vedd komolyan, ami komoly és ne kövesd a világ tanácsát, mely azt javasolja, hogy *felejts*. Ne feledd el soha, amit most neked Isten mond. S mennél keményebb megpróbáltatásokat hoz a jövő, légy annál erősebb, szíved edződjék meg a sors pörölycsapásai alatt.

Ez a rettentő idő elfelejteti a félelmet. Azért zudult reánk a félelmek királya egész birodalmával, hogy uralmát mindörökre összetörjük. A magyar nép megmutatta, hogy nem fél és nincs mitől félnie. Légy olyan, mint néped: kemény, bátorszívű! S akkor életed valódi, munkás élet lesz. Nézd, hogy vár reád a világ, körülted embertársaid testi-lelki nyomora. A háboru sokak szívét Istenhez emelte, tagadókból hívőket varázsolt. De ugyanakkor hányan zuhantak a sötét kételkedés örvényébe! Tégy bizonyosságot ezek előtt hiteddel, bizalmaddal, bátorsággal, egész életeddel; ez lesz reájuk nézve a legmeggyőzőbb predikáció, mert egyetlen bátor katona százat szabadít meg félelmétől.
Amen.

D. Dr. P. Kirmss nyomán

GERGELY KÁROLY.

HARCZ A BÉKÉÉRT.

— Háború idején. —

Róm. 12, 17—21.

Mint valami idegen nyelv, oly különösen hangzik ma ez az ismerős íge. Háború előtt a gondolatmenete egészen megszokott volt; szent parancsnak ismertük, amit ha nem követnek is mindig, de legalább igaznak tartanak az emberek. Ma mintha éppen ez az íge hatályon kívül volna helyezve, ha ugyan nem túlhaladott álláspont már az egész. Valóságos hamis hang ez ebben a világföfordulásban.

A háború szokatlan viszonyokat teremtett. Lépésről-lépésre érezzük. A közélet eddig érvényben volt szabályai keresztülvihetetleneknek látszanak s kénytelenek vagyunk más módokat keresni a nap föladatainak elvégzésére. Igen sok dolog értéktelenné vált, ami ezelőtt értékes volt. Életbevágóknak tartott érdekek megszűntek, mindenek fölé helyezett, nagyrabecsült és megcsodált tulajdonságok le-törttek. Egész más a levegője a háborúnak. Alapos meg-gondolásra, áttekintésre most nem érünk rá: tenni kell. Nem mérlegelésre, bölcselkedésre van szükség, hanem erőteljes szenvedélyre! Érezzük, hogy nagy időbe vezetett vándorútunk és a sok kicsiség, apró akadály elesik. Az emberek egybehalmozzák erőiket és nagyobbaknak látsza-nak, mint amilyenek a valóságban eddig voltak.

Nagyszerű dolog ez; de a háborús időnek, az ilyen kivételes viszonyoknak nagy veszedelme, hogy az embe-rek a régi eszményeket egyszerűen elfeledik, félreteszik, mivel nem illenek a való állapothoz. Sutba dobják az er-kölcsi szabályokat, amelyeknek pedig lényünket mégis csak korlátozniok kellene.

A háboru, ez az óriás kovácsmester, a szükség kalapácsával vasakaratuvá és aczélkeménnyé kovácsolja az emberi jellemeket. Ez a háboru áldása. De hasonlatos a viharkorbácsolta árvizhez is, mikor a hullámok magasra tornyosulnak, csak a jól megépített töltés nyugszik csendesen. Ám, ha a víz áttöri a gátat, minden elpusztul, amit sok év szorgalma alkotott s az ár csak iszapot, fővenyt, köveket, gödröket hagy maga után. Védeni kell tehát a töltést. Védeni kell a mi békeországunkat. Veszélyben erkölcsiségünk, keresztyénségünk! És el is vész teljesen, ha most földadjuk azt a fölfogást, amely Pál apostol intéseiben nyilvánul; hiszen nem egyebek ezek az intések, mint ismétlései a Jézus parancsainak.

A keresztyén erkölcsiség felebaráti szeretetből eredő akarat és cselekvés. Határtalan felebaráti szeretet az alapja, mely magában foglalja az ellenség szeretetét is. Ép' azért föltétlen törekvés a békére. *Ha lehetséges, amennyire rajtatok áll, minden emberrel békességesen éljete.* Így szól az írás. Ugy van — fogjátok mondani — csakhogy ez most lehetetlen. Amennyire rajtunk állott, kerestük a békét; de hiába, most már *háboru* a jelszó. Semmi egyéb, mint háboru. Csak a világtól elzárkózott szobatudóstól származhatik ma olyan időszerűtlen felhívás, hogy *minden emberrel békességesen éljete.* Álomnak szép álom ez, csakhogy most nem az álmodozások korát éljük. Ami álmodozás és érzélgés volt a béketörekvésekben, az már éppen úgy elmúlt, mint ami haszonra törekvő okos számításnak bizonyult bennök.

Ma sokkal tisztábban áll előttünk, mint a háboru kezdetén, hogy fegyverkezésünket csupa békeszeretetből elhagyni igazi örültség lett volna és sokan maguk is örülnek a vezető emberek, hogy lefegyverzést hirdető tanaikkal megbuktak és hogy az állam az ő akaratuk ellenére is fejlesztette a hadsereget, a flottát, hajókat, ágyukat s egyéb hadi fölszereléseket készítettett.

Elnémult a véderő elviselhetetlen terhei ellen való zugolódás is, sőt sokan szégyellik, hogy nem szívesen áldoztak reá akkor, restellik most, mikor a következmények megmutatták, mennyire szükséges volt annak fejleszt-

tése és amikor százmilliókat ír alá hadikölcsön fejében az ország lakossága. Érzelgősségre nincs idő. A békeért való legtulzóbb lelkesedés és a legerősebb felebaráti szeretet sem volna képes hátráltatni most a hadvezetés erélyét. Ha már ki kellett rántanunk a kardot, teljes erővel forgatjuk azt. Kezdetől fogva helytelen dolog lett volna annak erőszakolása, hogy csak a legszükségesebb védelemre szorítkozzunk s minden önálló támadást mellőzzünk. Mintha ez a békének érdekében állna! Sőt éppen az, aki békét akar, kénytelen most a legerélyesebb támadást pártolni, hogy fejeződjék be a harc s jöjjön el végre a fegyverszünet. Meg kell mutatnunk a világnak, hogy minket, kik a békét igen nagy jónak tartottuk, nem lehet büntetlenül háboruba kergetni s ép' azért az az óhajtásunk, hogy találjanak ágyugolyóink, szúrjanak, vágjanak szuronyaink, kardjaink.

Am azért nem szabad egy pillanatra sem felednünk, hogy a békéért harcolunk, a népek nagy életközösségeért. Arra kell gondolnunk, hogy ez a közösség távolabbi értelemben Nyugateurópa népeiből állott, a keresztyén miveltség népeiből. Mily sok személyes összeköttetést, barátságot, rokonságot, gazdasági, tudományos egyesülést, vállalási, erkölcsi csoportosulást teremtett ez! Mindezt most a megsemmisülés veszélye fenyegeti. De nem szabad megsemmisülniök; ami csak rajtunk áll, mindent el kell követnünk, hogy ez összeköttetéseket megmentjük egy jobb jövőnek. Azért meg kell gátolnunk, hogy ez a háboru lelki sebeket ejtsen, amelyek nem heggednek be, mélységeket teremtsen, amelyek át nem hidalhatók, hanem örökké elválasztó szakadékok maradnak. Amit seregeink a harctéren tesznek, az nem a mi dolgunk. Abban a reményben élünk: mindent elkövetnek arra nézve, hogy a háboru rémségeit ne tetézzék személyes gyűlölettel és durva embertelenséggel; hogy szigoruak ugyan, ahol a szükség parancsolja, de sohasem féktelenek. Azért mégis, ha hozánk tartozóinknak írunk a harctérre, soha se feledjük el őket arra kérni: *amennyire rajtatok áll, minden emberrel békességesen éljete*k, legyetek tisztességesek mindenkivel, az ellenséggel is és pedig azzal az ellenséggel szem-

ben, amely erőszakoskodásával a legvégsőkre ragad titeket. Nehéz dolog ez s bajos lenne ítéletet mondani, hátha csapataink sem tartják be mindig a határokat; de amit *mi* tehetünk az önuralom és a békeszerző emberiség erősítésére, azt meg kell tennünk.

Meg kell tennünk főkép' itt benn az országban. Már csak az a nagy szerencsénk is megvan, hogy a háboru nem a mi területünkön folyik. Kik itthon maradtunk, csak a behozott foglyok útján jutunk érintkezésbe az ellenséggel és a nálunk lakó külföldiek révén. Az előbbieket szép számmal hemzsegnek hazánkban. Számuk mintegy másfél-millióra megy, azért nemcsak a nagyobb városoknak jut belőlük, hanem a falvaknak, sőt pusztáknak is bőven, ahol az orosz foglyok ez évben igen sok gazdasági teendőt végeztek és végeznek. Ha arra gondolunk, hogy ezek a legények reálítottak a mieinkre és oly sok kedves, derék fiut megöltek, szerencsétlen bénává tettek: elborítja arcunkat az indulat heve s kegyetlen megtorlásra ösztönöz. De ne feledjük el, hogy ami minket e részben bánt, az nem az egyesnek bűne volt; ők is csak parancsszóra teljesítettek kötelességüket, mint a mieink. Jellem nélkül való, becstelen ficzkó volna az, aki nem fog fegyvert honáért, mikor az reászorul védelmére. Ám a fegyvertelenekkel szemben háboruban is lehetséges a békét megtartani, anélkül, hogy a tisztesség szabályait ki kellene kapcsolnunk.

Az ellenséges foglyok is tehát, kik mint hazájok hű fiai harcoltak ellenünk, kell, hogy barátságos fogadtatásra találjanak nálunk, mint fegyvertelenek. Ennek a barátság-nak azonban semmi köze az asszonyok és leányok részéről, itt-ott, az idegen katonákkal szemben tanusított émellygős körülrajongáshoz, amiről hallhattunk és olvashattunk; mert az ilyen tulzott előzékenységnek alapja nem az önuralomból eredő ellenségszeretet volt, hanem inkább csak a férfiunak szólt, noha ellenség. Én azt hiszem, az ilyen viselkedés ellen minden tisztességes nő föllázad. De viszont minden igaz keresztyénnek harcolnia kell a durvaság és gyűlölség minősíthetetlen kitörései ellen, amik a foglyokkal szemben, erkölcsi méltóságuk megszegésével néhol — nem is annyira a mi hazánkban — előfordultak.

Nálunk — elismeréssel legyen mondva — nincs szükség arra, hogy rendőrség védje meg a polgárok ellen a szegény, fegyvertelen foglyokat. Igaz ugyan, hogy fogságra jutott fiainknak nincs valami jó dolguk, sok féktelenségről és hatalmaskodásról olvasunk, hogy még harczyi tevékenységre is fölhasználják őket pl. az oroszok. De ez még sem ok arra, hogy mi is embertelenül, jogtalanul és igazságtalanul bánjunk a foglyokkal. Idegen népek erkölcsi magatartása nem lehet mérték, amelyhez alkalmazkodjunk. Sem az ős népek avult törvénye — *szemet szemért, fogat fogért* — nem lehet reánk nézve irányadó. Avagy hiába részesültünk volna keresztyén neveltetésben, hogy a háboru egy csapásra visszasülyeszthet az erkölcsiség rég túlhaladott fokára? Ne bántsátok, ne gunyoljátok ne éheztesseétek őket.

De hiszen fölösleges is ez az én intésem, mert a magyar gazda igazán mintaszerű türelemmel, elnézéssel és higgadsággal kezeli ezeket a szegény embereket. Így is kell annak lennie. Borzasztóbb kárt nem hozhatna a háboru, mint a nagy fáradsággal, századok munkájával megszeliidített állati természetnek fölszabadulását. Sok hatalmas, fényes győzelmet arattunk már, de mind nem érne föl ezzel a kárral; mert *mit használna az embernek, ha az egész világot megnyerné is, ha az ő lelkében kárt vall.* Ha a szenvedély és gyűlölet gyepelőjét megeresztjük, mert a túloldalon is gyűlölet és bosszuvágy vezet: akkor menthetlenül lesülyedünk és a háboru erkölcsi igazságát adjuk föl, amire építettük reményünket. A jók győznek: ez meggyőződésünk. Tehát nekünk jóknak *kell* lennünk, bármily áldozatba kerül is. Ha a jövő békéjét akarjuk biztosítani, akkor gondoskodjunk róla, hogy a hazánkban lakó külföldiek mind — tehát a foglyok is — azt a tapasztalatot szerezzék meg, hogy mi vagyunk a jók, hogy keresztyénységünk nem üres szavakban és formákban áll, hanem valódi vallás-erkölcsi műveltségben. Hadd lássák, hogy az erkölcsi alapokat nálunk még a háboru sem volt képes megingatni, hogy a vendégjog ezen a földön háboruban is szent és egy pillanatig sem habozunk, hogy a jót az ellenségénel is elismerjük.

Most általános a gyűlölet mindennel szemben, ami francia, angol, olasz, orosz és ennek a megnyilatkozási módja éppen olyan esztelen és méltatlan, mint volt ez előtt a bírálat nélkül való francia, angol stb. majmolás. Divat az ántánt-undor. És az jó is, hogy kinyílt a szemünk, meglátjuk, mily nevetséges az idegen tollakkal való pávászkodás, a hetykélkedés idegen szavakkal és formákkal. Nem egyéb az, mint hazugság, mikor a tudatlant félre akarja vezetni és méltatlanság, mikor abból az érzésből fakad, hogy csak az idegen valami és mi semmik sem vagyunk. Beragasztott cégédtáblák mutatják, mily sokan voltak eddig, kik az idegen névvel nagyobb kelendőséget akartak biztosítani áruiknak és nagyon jó, hogy a háboru tulajdon értékünk megismerésére tanított, hogy igyekezzünk magyarok lenni, kiket az egész világ csodálattal és nagyrebecsüléssel magasztal. Adja Isten, hogy maradjon minden időkre valami ebből a büszke önérzetből.

Viszont igazi gyermekség, mikor minden ellen elfogultan harczolunk és mindent eldobunk, ami az ellenségre emlékeztet. Már az idegen munkának sajátos termékeit sem szabad hazájok szerint megnevezni. Nem szabad beszélni brüsszeli csipkéről, angol szövetről, orosz bagariáról, velencei üvegről, sőt ilyenekkel birni sem szabad egy jó hazafinak. Török szőnyeg azonban lehet tuczatszámra házunkban, mert ez a derék nép a mi szövetségesünk. Nemsokára Shaksperet sem lesz szabad emlegetni vagy Tolstoi iránt érdeklődni . . . Ez bizony nemcsak gyermekes dolog, de már maga a vak gyűlölet, amely nem a jövő békéjéhez vezet. A mi népünk ősidők óta helyes gondolkozásu és tág látókörű volt. Elismerte mindig a jót és el is tanulta. Művelt osztályunk szerette a világirodalom remekeit. Shakspere, Molière, Ibsen, Tolstoi, Dante a mi költőink is voltak. Helyes is mindig készen lennünk annak a jónak befogadására is, ami idegenből jön. Mert hiszünk a népek nagy szellemi közösségében, melyre alapítjuk a népek békéjét. Ne engedjük, hogy ezt a hitet lerombolja a háboru, vagy az ehhez való közeledést megakadályozza; mert most ugyan harczolunk, de a jövőben békében akarunk élni a többi népekkel.

Némelyek azonban még tovább mennek az idegen gyűlöletében. Azt mondják: *Adjatok helyet a haragnak*, ne engedjétek, hogy a gyűlölség bele evődjék a lélekbe. Hol az ilyen kéz forgatja a fegyvert, ott egészen természetes, ha halljuk — mint ahogy hallottuk is — hogy a békés polgárunk, a vöröskeresztes lobogónk maga sem volt biztosságban. Ugy látszik, a műveltség túlán csak a felsőbb rétegekben bir igazi tartalommal, különben izzó gyűlölet ég helyette. Támadnak vágyak, melyek messze túlmennék fegyvereink gyors győzelmének kívánásán, a képzelet átadja magát a gyűlölségnek és megtervezi, mikép' fog boszút állani. Ez a lélekgyilkos veszedelme a háborúnak, ez a gyűlölet mérge, ami a népek csatáját örökkössé teszi. *Ne győzöttessél meg a gonosztól, hanem a gonoszt jóval győzd meg.* Az Istenre kérlek, őrizzétek meg lelketeket e méregtől. *Nemgyűlölni* nehéz; de ve-
gyünk erőt magunkon: ennek meg kell lennie. Mi győzni akarunk és hiszünk győzelmünkben; mert érezzük a központi hatalmak erkölcsi fölényét. Keresztyének vagyunk, Jézus szellemének fegyelme alatt állunk, a protestáns öntudat iskolájában. Most az ideje az ilyen lelki erő megmutatásának és e szellem uralmáért való harczolásnak. Minden-
nap mondjuk el: A nemesség kötelez! Mi, itthoniak, mi védjük a tűzhelyet. A háznak rendben kell maradnia a hazatérő harczosok részére. Semmi vagyont el ne dobjunk, semmi el ne vesszen. S vajjon ez csak a külső javakra vonatkozik-é? És nem mindenek előtt a belső élet javaira? Nehéz katonáinknak ott kint a helyzetök, hogy erkölcsi fölényüket megtartsák; a harczy tevékenység könnyen elvaduláshoz vezet. De mi ne sülyedjünk. Azok kedvéért, akik visszatérnek; a jövő kedvéért, amelyért harczolunk; az óhajtott béke kedvéért ne. Azért szedjük össze minden erőnket a gyűlölség ellen való nehéz harczban, hogy a gonoszt jóval győzhessük meg.

Amen.

† *Otto Zurhellen után*

RÉVÉSZ JÁNOS.

ENGEDELMESSÉGÜNK.

— Vasárnapi. —

1. Pét. 1, 14. . . . *mint engedelmes gyermekek . . .*

Filip. 2, 8. . . . *engedelmes lévén halálig, még pedig a keresztfának haláláig.*

Atyámfiak! Fölvilágosodott korunk előtt alig volt ellenszenvesebb s gyűlöltebb fogalom, mint az engedelmesség. Mind szomorúbban kellett tapasztalnunk, hogy ennek még gyökérszálaít is szerették volna az emberi szívből kitépni, mert azt hitték, hogy aki engedelmeskedik, az szolga, bilincsbe vert fogoly, börtönben sinyló rab, igahordó állat. Ki óhajtana ily állapotban élni, hol a rabélet csak nyomorúság és tengődés? Ezért minden áron igyekeztek az engedelmességet kiírtani már a serdülő gyermekből szüleivel szemben, az alattvalókból kormányzóikkal szemben, a munkásokból munkaadóikkal szemben, sőt az emberből Istenével szemben. Korunk társadalmi forradalmárai, hogy embertársaikat eszményeik szerint átváltoztathassák, mindenütt azon dolgoztak, hogy a függés viszonyát előbb az Isten és ember, majd ember és ember között meglazítsák és az engedelmesség szegletkövét helyéből kivessék. Ki se lehet mondani, mennyire sértette némelyek fülét, hogy még az apostol is így szól: *Ki, aki nek engedelmeskedik, annak szolgál is!* Szolgák? Rabok? Nem, azok többé nem leszünk! S e büszke dacztiltakozása úgy ráfeküdt a lelkekre, mint a fojtó köd a szomorú vidékre s mint a bántó sötétség a néma tájra . . .

Mindezek ellenére, atyámfiak, mi egész a halálig, ha kell, a vértanúságig úgy járjunk, *mint engedelmes gyer-*

mekek, érezvén, hogy az engedelmesség nagy szolgálatára hívattunk. De hogy engedelmisségünk mindenben sikerüljön, jöjjünk tisztába a *keresztyén engedelmisségnek*

1. *természetével,*
2. *terjedelmével.*

Atyánk! Szentelj meg minket igazságoddal! A te beszéded nekünk igazság!

1.

A szent Lélek, ki által elpecsételtünk a váltságra, nemcsak arra emlékeztet, hogy az íge keresztyén hitünket engedelmisségnek is mondja, hanem arról is meggyőz, hogy benne nem szolgásznak lelkét vettük félelemre, hanem fiúságnak lelkét szeretetre. Lehetetlen dolog tehát, hogy Istennek úgy engedelmeskedjünk, mint parancsoló urának a béres, ki valahogy elvégzi dolgát, míg érzi, hogy urának szemei kísérik; de mindjárt immel-ámmal dolgozik, mihelyt urát közvetlen közel nem látja. Ha a Lélek által őt Atyának mondjuk: ugyane Lélek által, mint Atyát, gyermeki engedelmisséggel tiszteljük.

De nem joggal mondhatja-e Isten egész tömegeknek: *Ha én Atya vagyok, hol az én tisztességem?* (Malak. 1, 6.) Ah, atyámfiak, akik mindennap engedelmisséget fogadva imádkozzák Megváltónkkal: *legyen meg a te akaratod, mint a mennyben, úgy a földön is!* hányszor félreismerik, vagy megszegik azt naponkint!

Itt egy nagy csapat zugolódva kérdi: „Mivel érdemeltük meg, hogy így meglátogattál? Mivel szolgáltunk rá, hogy ránk csapást csapásra, keservet keservre halmoztál? Hisz' mindig engedelmeskedtünk Néked! E szenvedés pedig ellentétben áll erkölcsi számításunkkal, az igazság követelményével.“ Ne higgyétek, atyámfiak, hogy e tömeg a messze távol ködös látóhatárain van. Itt van ez közvetlen közel s nem egyszer visz, sodor, ragad magával minket is. Hát nem tévedünk-e közjök, mikor váratlan csapás villámától sujtva ott vánszorgunk a jó életársnak, szerető szülőnek, szeretett testvérnek, felejthetetlen gyermeknek koporsója után? Vagy munkánkat félbehagyva, súlyos betegség ágyán fekszünk, évek multán is csak ha-

lálra való kilátással s a helyett, hogy szent engedelmes-
séggel mondanók:

Jól tevéd, hogy fájdalmat adtál és bűt küldtél a bű helyéru,
Lelkem könyüimnek vizében, mint a gyoics, megtisztul, fehérül . . .

(Tompa)

panaszkodva mondjuk: „megfizettél . . . számításunk *ellen*
fizettél meg, Uram! Hisz' azért engedelmeskedtünk mások-
nál jobban, mert az engedelmesek Tőled — igéd szerint
— békességet, áldást, egészséget, hosszú életet remélnék.“

Amott a másik nagy tömeg szívesen szenved, sőt
keresi, fokozza szenvedését, hogy a bámulóknak tünte-
tően mondhassa: „szenvednünk kell a földön, hogy örül-
hessünk a mennyben.“ De az ily engedelmesség hőse is
csak törpe önzés embere, habár finomabb s burkoltabb
formáju haszonleséssel.

De kérdehetnétek, atyámfiak: „hát az engedelmeseknek
a jutalomra még gondolni sem szabad? Hiszen a látás
által is járó ember angyallá nem válhat!“ Oh, atyámfiak, Isten
minden parancsolata teljesítéséhez felséges ígélet s mérhetet-
len jutalom van kapcsolva. De nem azért, hogy engedelmes-
ségre e jutalmak és ígérek csábítsanak, vagy kényszerítse-
nek; mert így az engedelmesség erkölcsi értékének örök
becsét, glóriáját tennők tönkre. Hanem azért, hogy éppen
engedelmisségünk közben teljünk meg örömmel, érezvén,
hogy ha Isten engedelmes fiainak oly útra való eljutást
ígért, melynek szépségét előbb szemünk nem látta, fülünk
nem hallotta, sőt gondolatunkba se mehetett: most ép' e
készséges engedelmisség arányában értük el s járjuk azt
az útat, melyen épülésünk, növekedésünk és tökéletesedé-
sünk van Istennél. Igen, atyámfiak, a készséges engedel-
misség növekedésével növekedő boldogság jár együtt,
mely felséges érzésnek az a tudat ad kifogyhatatlan erőt,
hogy akaratunk napról-napra jobban megegyezik az Isten
akaratával. Az az emberi akarat, mely oly távol volt az
Atyától, mint a föld az égtől s mely eredeti, önző voltá-
ban is legsajátosabb tulajdonunk, énünknek legnehezebben
megtagadható része vala. És most Istennek egyedül jó,
bölcs és szent akaratáért a mi előbb jónak, fogyatkozás-
nélkülinek hitt akaratunkat kárhoztatjuk, letörjük és „tulaj-

don akaratunkat megtagadva, Istennek minden ellenmondás nélkül, készséggel engedelmeskedünk“ (Heidelbergi káté). Engedelmességünk jutalma tehát nem a jövőbe helyezett, avagy az örök élet partjairól kecsegtető kincs, hanem *engedelmességünk alatt* Istenhez való közeledésünk eleven érzése, erősbülő kapcsa, összeforrasztó tudata. És öröm az Atyában, ki magával megbékéltetvén, bűneinken úrrá tett. Egyszersmind éber tartózkodás és szüntelen való vigyázat, hogy Néki többé szomorúságot ne okozunk. És ez nekünk elég. Óh, „sokkal jobb Atya választott ki és fogadott minket gyermekeiül, semhogy elfáradhatnánk abban, hogy tetszését keressük s életünket az ő akaratához szabjuk“ (Kálvin).

Ily engedelmességgel némileg az ó-szövetség nagy alakjainál is találkozunk. *Ábrahám* az Urnak engedve kész fölálodni egyetlen fiát. *Mózes* a Jehova parancsának engedve megy Fáraóhoz, népe szabadon bocsátását követelni. *Ezékiás* engedelmes szívvel igyekszik cselekedni mindazt, ami Istenének tetszik. *Ésaiás* nemes készséggel mondja: *Imhol vagyok én, küldj el engem!* De engedelmességök fölkelő napjának fénye folyton küzd, birkózik a földi jutalom s megfizetés felhőjével. Az igazi engedelmesség, felhőtlen égen való déli napfényvel, csak a fogadott fiaknál ragyog, kik megközelíteni igyekeznek Megváltójuk engedelmességét, akiben mennyei Atyánk mindig örömet talált.

Azért, atyámfiai, ha még oly nehéz volna is helyeselnünk örök, isteni akaratát s ha belső életünkkel összenőtt vágyaink, dédelgetett hajlamaink, kivánságaink még oly ellentétben állnának is szent tetszésével: csak mellette maradunk, irtózáván az olyan távozástól, mely a kétségbeesés és tehetetlenség megnyugvásával végződik, „mint a madaré, melynek szárnyai lépvesszőkhöz ragadtak s mely nyugtalanul csapkod azokkal; de csakhamar kifáradva lebocsátja szárnyait, mivel menekülnie lehetetlen (Oosterzee). És minden küzdelmet, minden fenyegető szakadékot, minden örvénylő mélységet, melyek akaratunkat tőle elszakítani s minket hányt-vetett hajóvá tenni szeretnének, a fiui engedelmesség jézusi imádságával szüntetünk meg: legyen meg a te akaratod; tudván, érezvén, hogy az en-

gedelmesség istenemberi erényében már magában örök jutalom van . . .

De okvetlen tisztába kell jönnünk a gyermeki engedelmességnek *terjedelmével is*.

2.

Atyámfiai! Az engedelmesség terjedelmét is az mutatta meg, ki annak természetét napfényre hozta: a megváltó Jézus. Hozzá kell tehát mennünk, hogy az engedelmesség végtelen mezején is olyan indulat legyen bennünk, mint amilyen őbenne volt. Az evangéliom mindegyik lapja bizonyítja, hogy helyesen írja róla Pál apostol: *engedelmes volt mind haláláig, még pedig a keresztfának haláláig*. Micsoda szédítő, micsoda végtelen határ ez előttünk, kiknek engedelmességénél a látóhatárt nem az Atyától elrendelt halál, hanem az élet alkonya előtt fölbukkanó akadályok: veszteség, szégyen, fájdalom, gyász, keserűség stb. képezik. Ah, míg az ő engedelmessége égbe nyúló fényes torony, a mienk csak szegény embernek törpén maradt, roskadó kunyhója.

Engedelmesség mindhalálig: a keresztfának haláláig! Oly követelés ez, atyámfiai, hogy közönséges ember tán meg se valósíthatja. De ne ejtsen kétségbe kötelességetek végtelensége és ne verjen le végkép' semmiségetek tudata! Akiket Isten eleve elrendelt, azokat meg is dicsőíti, hogy engedelmes Fia ábrázatához hasonlítsanak. Őmaga fog gondoskodni erőről, mely minden vérző kő és tépő tövis ellenére is Hozzá segít . . . Nagyon érzem, atyámfiai, hogy a multból ellenem is, miként ellenetek, számtalan eset tanuskodik, kiált. Pedig annak idején jól tudtuk, hogy inkább kellett volna engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek s inkább kellett volna a Lélek szerint járnunk, mint testi kívánságainknak engednünk. Mégis inkább engedelmeskedtünk az embereknek és szenvedélyeinknek, mint Annak, kinek engedelmeskednünk dicsőség lett volna. Nos, ellenem és ellenetek szegezem a követelményt: *mindhaláláig!* Még akkor is, ha örök dolgait nem értjük. Még akkor is, ha intézkedése miatt sebesverésü szívünk megremeg. Mert *ki az, aki elhomályosítja az örök rendet tu-*

*datlan beszéddel? Nosza, övezze fel magát, mint férfiu, én majd kérdezem s az tanítson meg engem! szól a Mindenható. Aki pert kezd a Mindenhatóval, czáfolja meg és aki az Istennel feddődik, feleljen néki — mondja Jóbnak. És Jób évezredek tanúlságára válaszol: Ki az — mondod — aki gáncsolja az örök rendet tudatlanul? Megvallom: én azért tevém, mert nem értettem. Csodadolgok azok nekem és fel nem foghatom . . . Ime én parányi vagyok! . . . Kezemet a szájamra teszem. Egyszer szoltam, de már nem szólok; avagy kétszer, de nem teszem többé . . . (Jób 38, 2, 3; 39, 35—38; 42, 3.) Engedelmisségünk idején mi is az örök renddel: Isten megmásíthatatlan végzésével állunk szemben, melyet az értelem meddő nyomozása helyett alázattal fogadunk s engedelmisséggel szolgálunk, egyszerűen azért, mert mint Jób: *nem ismerjük*. Akkor pedig, mikor a gonoszok, mint a fa, épségben virágoznak, mi meg istenfélő szívünk mellett is csapás karjaiba hullunk: *ezerszerre jobban*.*

Mindamellett ne tartsátok, atyámfiak, ez örök rendnek való engedelmisséget sivárnak és vigasztalannak. Mert mióta Isten Egyszülötte a keresztfának haláláig engedelmeskedett, a fényes örök rend, vagy állítólagos végzet kezd verőfényben látszani. És a fiak már bölcs és szeretetteljes gondviselésnek ismerik. Megismétlem a szót: ismerik. Míg Jób engedelmissége ezzel az alázatos vallomással végződött: számat meg nem nyitva engedelmeskedem, mert örök végzésed nem ismerem: mi derült lélekkel engedelmeskedhetünk, mert szeretetet sugárzó végzését nap-nap után jobban ismerjük. Nem állítom, atyámfiak, hogy megszűnt volna a távolság, melyről az íge ezt mondja: amily távol van az ég a földtől, oly magasan vannak Isten gondolatai az emberi gondolatok fölött. Csak azt mondom, mert érzem, hogy engedelmisségünk által mind közelebb emelkedünk a magassághoz. Hát nem emelkedett-e a Megváltó egész a mennyig, mikor getsemáni gyönyörű imáját így végzé: mindazonáltal a te akaratod legyen meg! S nem forr-e örökre össze Atyja akaratával a kereszten mondott panasza után: én Istenem, én Istenem, miért hagytál el ennyire engem? mikor életét ily diadalkiáltás-

sal végzé: elvégeztetett! Emelkedett. Isten örök rendjéből, az atyai bölcs gondviselésből megértette, sőt igazolta, hogy kereszthalálával vonz magához mindeneket, mert engedelmes-ségében oly erőforrást nyitott, hogy az által másokat teljes engedelmességre készthet. Ki tudná megszámlálni ama milliányi milliókat, akik a getsemáni küzdelmes imádság és a kereszten elhangzott halálsikoly által hódítottak meg?

Megalázta magát, engedelmes lévén haláláig, még pedig a keresztfának haláláig. Így emelkedett vére hullása árán az egész világ fölé, érezvén, hogy az Istennek való tökéletes engedelmesség egyszersmind a világtól való tökéletes szabadság is. Nekem, atyámfiainak, e kereszthaláláig engedelmes Megváltó azt vési lelkembe, hogy tökéletes engedelmissége ép' az által vált tökéletes szabadsággá, mert függetlenítette magát minden földi és ideiglenes értéktől, mint hatalom, méltóság, vagyon, jólét, élet, öröm, vagy fájdalom stb. kivéven az *emberi lelket*, mely Isten képmása lévén, örök értékű. Szabadsággá vált végtelen engedelmissége az emberiség lelki javulását szolgálta. A mi bűneinkért, a mi bűnbocsánatunkért és üdvösségünkért volt engedelmes a keresztfának haláláig. Dicső engedelmisség, mely Istennek engedve, az emberiséggel tesz örök jót! S fenséges szabadság, mely a világtól függetlenül, a világban nyomorgó lelkek üdvét szolgálja!

De engedelmisségével engedelmisségének *értelmezése* is örökségünk, atyámfiainak. Nemcsak apostolainak s különösen Pálnak engedelmissége végződött zsidók és pogányok engedelemre hozásával: a miénk is hasonló erővel rendelkezik. És mondjátok: nem elég-e ennyi is, a legrettentesebb küzdelmek és vergődések alatt is, mikor örök elrendelését csak vívódás és tusakodás által ismerhetjük s imádkozhatjuk? A végéremehetetlen gondviselés ismeretéből ez a csekélység is fölemel. És erőt, diadalt ad az a tudat, hogy a készséges engedelmisség áldásosan, térítőleg hat. És szinte csontjainkba rekesztett tűzzé válik a remény, hogy engedelmisségünk által a tanácstalan elmét másokban is fölvilágosodásra, az alvó lelkiismeretet fölébredésre segítjük s megnyerjük, elragadjuk őket szent szándékunkkal, nemes törekedésünkkel . . . Az engedelmisség e gond-

viselés-adta magyarázatával megértem, miért szól így szent Pál: *Nemcsak megkötöztetni, hanem meghalni is kész vagytok Jerusálemben az Ur Jézus nevéért* (Csel. 21, 13.). Megértem, miért szól így Luther: „Elmegyek Wormsba, ha annyi is ott az ördög, mint cserép a háztetőn.“ S megértem, miért mondja boszankodva IV. Pius pápa Kálvinról: „Ennek az embernek az volt a főereje, hogy a maga dicsőségét és a pénzt soha semmibe se vette.“

Az ilyen engedelmisségben hatalmas lelkesítő és csudálatosan átalakító erő van, atyámfiai. Mikor 1481-ben Svájc megrablására szánta magát a szomszédos ellenség, aránylag igen kevesen voltak, akik szembeszálltak a rabló sereggel. Sempach közelében zárt sorokban jött az ellenség. A lándzsáktól meg se lehetett őket közelíteni. A svájciak hátráltak. De mikor legnagyobb hősiük (Winkelried Arnold) nekiszaladt a lándzsaerdőnek és e kiáltással: „a szabadságnak útát nyitok!“ összenyalábolta a lándzsákat s hegyeiket tulajdon mellébe temette: minden megfordult. A hős elesett, de a nyitott résen a svájciak behatoltak az ellenség soraiba és keményen megverték azt.

„A szabadságnak útát nyitok!“ A gondviselés rendje iránt való engedelmisségnek ez a leggyönyörűbb tanulsága. A Lélek, mikor megismertetett minket az igazsággal, a megismert igazság iránt való engedelmisséggel szabaddá is teszen. Örök igazság tehát, hogy a valódi szabadságot másként megismerni és megőrizni nem lehet, mint készséges engedelmisség által. Csak ha az a kérés: legyen meg a te akaratod! lett cselekedetünk elvévé, „szabadulunk ki végkép' a szolgálatnak házából. Ekkor már nem száz Urunk leend, kikre remegéssel kell néznünk, hanem egy, az is szerető Atyánk, kire önfeláldozó engedelmisségünk alatt is fiúi bizodalommal s törhetetlen szeretettel tekintünk“ (Oosterzee).

Ezért a fenséges szabadságért és ezért az igazság által szabadságra vezérlő Atyáért járjunk, atyámfiai, mint engedelmes gyermekek, egész a halálig, ha ő úgy akarja: a bitó, vagy csatamező vértanú-haláláig!

Amen.

MÉSZÁROS JÁNOS.

AZ IGAZI IRGALMASSÁGRÓL.

— Háboru idején. —

Ján. 5, 1—14.

Nehéz megpróbáltatás idejét éljük. Sokszor halljuk, sokszor sóhajtjuk magunk is. S ilyenkor csak azokra a lelki-testi szenvedésekre gondolunk, amelyeket ez a vérzivataros idő hozott számunkra. Pedig ez hiba. Ne felejtjük, hogy a megpróbáltatás ideje a próba ideje. A szenvedés csak eszköz Istennek kezében, aki most mindegyikünket próbára tesz. Próbálja azt, aki ott küzd, vérzik a harczmezőn; próbálja azt, akit itthon hagyott békés hajlékában. Próbál a magunk, próbál a mások szenvedése által. Ember, megállod-e a próbát? Ennek a kérdésnek ott kell zúgnia mindnyájunk szívében. Megállod-e a próbát te, akinek engedelmes, bátor, magadat és szeretteidet Istenre bízó szívvvel kell odaállnod az ellenség sorai elé? Megállod-e a próbát te, akinek csendes szívvvel, aggodalmaidat az Úrra vetve kell várnod gyermekeiddel együtt a várva-várt hirre hitestársad felől? Megállod-e a próbát te, aki könyeket látsz, sóhajokat hallasz s akinek módodban volna, hogy sebeket kötözz, szíveknek terhén könnyíts? Igen, szeretteim, vessük föl a kérdést: megálljuk-e a nagy idők próbáját? Nem kell-e majd Isten és emberek előtt való orczapirulással visszatekintenünk ezekre az időkre, amikor nem bátrak voltunk, hanem gyávák, nem bizakodók, hanem csüggedtek, nem irgalmasok, hanem szívtelenek?

Mivel a fölolvassott szent ige erre int, ép'erre a legutóbb fölvetett kérdésre akarlak titeket figyelmeztetni. A mai idők meg akarják próbálni szívünket: van-e benne irgalmasság? Az Úr azonban, aki nem szenvedheti azt,

ami nem minden ízében igaz, tovább megy. A szíveket és a veséket vizsgálva látja, hogy nem mindaz irgalmasság, ami az irgalmasság köntösében jár-kél közöttünk. Van irgalmasság, amely csak árnyéka az igazinak. Van irgalmasság, amely sűrög-forog ugyan, de mégis sok könnyet hagy letöröletlenül, sok sebet hagy bekötözetlenül. Ezzel az irgalmassággal sem az Úr, sem az irgalmasságot szomjuhozók be nem érik. Igazi irgalmasságnak kell minket az irgalmasság cselekedeteire hajtania. A mai idők próbája tehát tulajdonképpen ezt kutatja szívünkben: van-e benne igazi irgalmasság?

Erre a magunk megvizsgálására természetesen csak akkor leszünk képesek, ha tisztában vagyunk az igazi irgalmasság mivoltával. Alapigénk, amely az irgalmasság Urát, Jézust állítja lelki szemeink elé, segítségünkre jön ennek megértésében. Elmélkedjünk tehát a szent íge alapján

az igazi irgalmasságról.

*

Lássuk mindenekelőtt, milyen az igazi irgalmasság s miben különbözik a nem igazi irgalmasságtól.

Talán jó, hogy szent ígénk legelőbb is arra az irgalmasságra irányítja figyelmünket, amely szintén irgalmasság ugyan, de amelyről mégis már messziről lerí, hogy nem az igazi. Ime, itt van mindjárt az az öt tornác a Bethesda tavának partján. Tagadhatatlan: ezt az öt tornácot az irgalmasság építette. De vajjon igazi irgalmasság-é az, amely tornácokat épít ugyan a szegény nyomorútlak számára, akiknek nyomorúságán a Bethesda tavának csodaerejü vize segíthet, de nem gondoskodik arról, hogy a magukkal jobbra tehetetlen betegeket szerető kezek várják ott a tornácok aljában, akik gondolják, ápolják őket s fájó, sorvadó tagjaikat belebelemerítsék a gyógyulással biztató vízbe? Az ilyen vizeknek különösen akkor nyilvánul a gyógyító hatásuk, ha a gyógyító erejü alkatrészeknek egy-egy újabb árama tör fel a mélységből, ami rendszerint meg is látszik a víz tükrének megmozdulásán. A Bethesda tornáczaiban is ott *feküvők a betegek, vakok, sánták, aszkórosok nagy soka-*

sága, várva a viznek megmozdulását. S ime, hiába állnak a szép tornácok; megtörténhetik, hogy a szenvedők között egy harmincznyolcz éve beteg embernek, amikor az Ur Jézus odalép elébe, ilyen panaszra kell nyitnia ajakát: *Uram, nincs emberem, hogy amikor a víz felzavarodik, bevigyen engem a tóba.* A tornác építői csak fél munkát végeztek. Nem az igaz irgalmasság hajtotta őket. S ugyanezt kell mondanunk annak a szegény betegnek ama jó emberéről is, aki őt elhozta a Bethesda tornáczai alá, de aztán sorsára hagyta. Pedig talán csak egy-két órát kellett volna várnia, megmozdult volna a víz s belésegíthette volna. De nem tette. Nem tette meg, mert nem is gondolt reá. Nem az igazi irgalmasság hajtotta. Ezért tette csak félig meg azt, amit kellett volna tennie.

S ha széttérintünk a világban, lépten-nyomon találkozunk a nem igazi irgalmasságnak ilyen félbemaradt cselekedeteivel. Értsétek meg jól: nem tagadom, ezek is az irgalmasság cselekedetei éppen úgy, mint az irgalmasság építette a Bethesda tornáczait, az irgalmasság vitette el a harmincznyolcz éve beteget valakivel a Bethesda vizéhez; csak azt szeretném megláttatni veletek, hogy ez az irgalmasság még nem az igazi. Ez az irgalmasság hatalmas árvaházakat épít az apátlan-anyátlan gyermekek számára, de nem gondol arra, hogy azoknak a szeretetre szomjúhozó gyermeki szíveknek valahogy pótolni kellene a szülői szeretet melegét is. Ez az irgalmasság épít az aggok, a betegek, a nyomorékok számára menedékházakat, kórházakat s megfélekedezik arról, hogy ezeknek a szerencsétleneknek nemcsak olyan-amilyen hajlékra, táplálékra, ruházatra, testi gyöngeség, testi nyomorúság enyhítésére van szükségök. Ez az irgalmasság most is ott sűrög-forog mindenütt, ahol az irgalmasságot várják, hívják, de minden jóakarata mellett is olyan ügyetlen, nehézkes, tökéletlen néha! Szépen berendezett kórházakban puha ágyat vet a sebesülteknek, de az a puha ágy mégis csak kemény annak a szegény katonának, mert hiányzik valamije, amit ez az irgalmasság nem tud kitalálni. Néha csak kicsiny dolog az. Nem nagyobb talán annál, amit az a harmincznyolcz éve beteg várt, ami csak kis fáradságba, kis időbe került volna, mert

hiszen csak abból állott volna, hogy valaki odalépjen hozzá, megfogja s besegítse a vízbe. S ha azoknak a családoknak meggy segítségére az irgalmasság, akiknek a kenyérekérésője ott harcol, vagy talán már ott is porladoz a nagy harczmezők valamelyikén: hányszor látjuk, hogy minden áldozatkészsége, bőkezősége mellett is mennyi bajt, nyomorúságot nem vesz észre! Hadd említsek pár példát.

Amikor télen seregestül jöttek a harcztérről a fagyott kezű, lábu katonák, ez az irgalmasság gondjaiba vette szegényeket, pedig, ha éberebb, ha bátrabb lett volna, annak a rossz bakkancsoknak, rossz mundérnak talán meg sem kellett volna nyomorítania őket. Érdekes, hogy az egyik posztócsaló üzlete ma is virágzik a fővárosban. Azoknak a zsebéből vándorol pénztárába a búsás nyereség, akik talán pénzt, erőt, időt nem kimélve végzik az irgalmasság szolgálatát azok körül a szerencsétlen katonák körül, akik az ő pókháló szövetéből készült ruhában fagytak meg. Elfelejtkeznek arról, hogy az irgalmasságnak néha büntetnie is kell.

Vagy egy másik, hasonló példa. A hadbavonultak családjairól sokszor igen tiszteletreméltó buzgósággal gondoskodik az irgalmasság, de csodálatosképen nem ügyel arra, hogy az élelmiszeruzsorások ne zsarolhassák ki azokat, akiknek az imént adta kezébe a mindennapi kenyérré valót. Gyűjtéseket rendez az árvák számára s túri, hogy Budapesten azért ne jusson elég tej a szegény kis csecsemőknek, mert az emberek legtöbbje a mai háborus világban is tejszinhabos kávékat akar inni. Valahogy félre ne érts, testvérem az Urban, aki nem vagy sem posztócsaló, sem élelmiszeruzsorás, sem semmi közösséged nincs egyikkel, vagy másikkal, sem nem vásárolsz náluk, sem nem kívánsz tejszinhabot a kávédra, amikor a takarékoság egy kis önmegtartóztatásra int. Ezeknek a példáknak az említésével éppen a te szemedet akarom megnyitni: vizsgál meg irgalmas cselekedeteidet, nem végzel-e te is fél munkát a szenvedők, a nyomorgók körül?

De igyekezzünk mélyebbre hatolni s vessük föl a kérdést: miért végez ez az irgalmasság, amelyet — ha elismerjük is érdemeit — kénytelenek vagyunk nem igazi ir-

galmasságnak nevezni, miért végez minden buzgósága mellett is fél munkát?

Egyszerű a felelet. Azért, mert amit tesz, csak fél szívvel teszi. Néha még nem is fél szívvel. Néha az erejének, idejének, szeretetének csak éppen a fölöslegével áll szolgálatba. S ezt a fölösleget is csak kényszerűségből adja. Adja fanyar képpel, mert kénytelen vele. S amit ad, alamizsnaként adja. Rajta is van, rajta is marad aztán az alamizsna íze. Aki így ad, hiába ad puhabelű fehér kenyeret: keserű az íze annak. Aki így ápolja a beteget, megkeményíti a szegény katona alatt a puha ágyat s az a legszebben berendezett kórházból is haza fog kívánczolni a maga falujába, a maga nyomorúságos kis kunyhójába.

Milyen más az az irgalmasság, amely az Ur Jézus szívét tölti be! Ez az igazi irgalmasság. Ezért is nevezhetjük az igazi irgalmasságot Jézus irgalmasságának. Jézusnak az egész szíve a nyomorultaké. Ezért jön el a Bethesda tornáczai alá is s lép oda a harmincznyolcz év óta szenvedő beteg elé. S ezért — mert az irgalmasság lehozta Isten Fiát a mennyből a földre s az előtte áll s kérdi: *Akarsz-é meggyógyulni?* — van segedelem a szegény nyomorúlt számára. Megcsendül a hatalmas szózat: *Kelj föl, vedd föl a te nyoszolyádat és járj!* S ő csakugyan *azonnal meggyógyula és fölvevé nyoszolyáját és jár vala.* Jézus segített. Nem törődött azzal, hogy szombat van, noha jól tudta, hogy a zsidók meg fognak akadni ezen s szemére fogják vetni a boldogan nyoszolyájával hazafelé sietőnek: *Szombat van, nem szabad néked a nyoszolyádat hordanod!* Sőt arra sem tekintett, hogy az a beteg ember őt tulajdonképen nem is ismerte. Hiszen még meggyógyulása után sem tudott a zsidók kérdéseire számot adni arról, hogy ki gyógyította meg. Megelégedett az Ur Jézus azzal, hogy valami félénk, bátortalan bizodalommal feléje fordult s amikor elhangzott ajkáról a szó: *kelj föl!* el merte hinni, hogy harmincznyolcz évi szenvedés után meggyógyult s föl mert kelni, föl merte venni nyoszolyáját s el mert indulni hazafelé.

Jézus irgalmassága ma is itt jár-kél a nyomorúságnak ebben a világában. Itt jár-kél, mert hiszen Jézus, a föltá-

madott, élő Megváltó, közöttünk él minden napon a világ végezetéig. Itt jár-kél, munkálkodik közöttünk, mert azoknak szívében, akik az Ur Jézust uroknak, királyuknak vallják, ott lobog, fénylik, melegít Jézus irgalmassága. Értjük meg jól: Jézus irgalmassága hajtja őket. S mert Jézus irgalmassága: megnyilvánul benne Jézus szeretete, ereje, bölcsesége. Nem méreget, nem mondja: ennyit adok, ennyit teszek, ennyit áldozok. Szíve-lelke, mindene azoké, akiknek a nyomorúság just ad arra, hogy irgalmasságot kérjenek, várjanak. Nagy az ereje, hatalma. Szinte csodákat mivel olykor egy szavával, keze egy érintésével. Ha nincs is aranya, ezüstje, Jézus nevében tud segíteni ott is, ahol az a másik irgalmasság tehetetlen. S bölcseség irányítja lépteit. Látja, hol van reá szükség s tudja, mit kell tennie. Igaz, ami ma az irgalmasság nevében történik, ami manapság olyan messze szétágazó munkát végez a háboru megpróbáltatása alatt szenvedő népek közepett s a háboru ütötte oly sok sebre juttat enyhítő balzsamot, nagyon sokszor nem vállal az Ur Jézussal semmi közösséget. Mégis, még az olyan munka is, amit talán a hitetlen emberek végeznek, tulajdonképen az Ur Jézus dicsőségét hirdeti. A hadsereg egészségügyi szolgálata, a Vörös-Kereszt munkája, mindaz, ami a hadbavonultak, az elesettek családjai s a rokkant katonák érdekében történik, annak az irgalmasságnak gyarló, emberi utánzása, amely Jézus Krisztusban szállt le hozzánk. Rettenetes még elgondolni is, mi lenne belőlünk, akik az emberiség történelmében párját ritkító világ-háboru megpróbáltatásai alatt roskadozunk, ha a Jézustól tanult irgalmasság nem kötözné, gyógyítgatná sebeinket. S fölsóhajtunk, ha elgondoljuk, hogy mennyivel kevesebb seb tátongana rajtunk, hány ma bekötözetlen, égő sebünkre kerülne enyhet adó balzsam, ha minden szívet az az igazi irgalmasság töltene be, amelynek Jézus, az irgalmasság mestere a példaképe.

Igen, ha minden irgalmasság igazi irgalmasság lenne! Mert hiába, megvan ez a kétféle irgalmasság. A legkétségtelebbitől akkor győződhetünk meg erről, ha azt kezdjük vizsgálni, hogy egyik is, másik is mikép' visel gondot az ember lelkéről. Mert az embernek nemcsak a teste fáj,

didereg, szomjazik, éhezik, hanem a lelke is. Az nem lehet igaz irgalmasság, amely gondot visel ugyan a testről, de a vergődő, szenvedő lélekkel mítsem törődik. Az Ur Jézus nemcsak a testnek, hanem a léleknek is orvosa volt. A harmincznyolcz éve beteg embernek meggyógyította a testét s amikor ez a szerencsétlen ember hinni mert az ő szinte hihetetlenül hangzó szavának: *kelj föl!* megkezdődött a lelke gyógyulása is. De szükséges volt, hogy teljes határozottsággal forduljon oda az Urhoz. Ez meg természetesen csak akkor volt lehetséges, ha szakít azzal a bűnnel, amely az embert jobban megnyomorítja, mint akármely testi nyomorúság. Ezért mondja neki az Ur, amikor találkozik vele a templomban: *Imé, meggyógyultál; többé ne vétkezzél, hogy rosszabbúl ne legyen dolgod!* Értsük meg jól, mit mond ezzel az Ur: *hogy rosszabbúl ne legyen dolgod!* A lélek nyomorúsága, amely egyre rosszabbodó állapot: veszedelmesebb, keservesebb a test nyomorúságánál. Tökéletlen irgalmasság az, amely ezt nem veszi figyelembe. S hogy a világ irgalmassága nem akarja meglátni, megérteni a lélek nyomorúságát, gyógyulás után való vágyát, azt manapság különösen látjuk. Hogy a mi beteg, sebesült harcosaink testi épségüket visszanyerjék, ezért sokat tesz, sokat fárad. De a lelkükkel nem törődik. Pedig az a szegény katonalélek, amelyik már szembenézett az örökkévalósággal s hamarosan talán újra szembe fog vele nézni, de hálás lenne, ha valaki az ő nyugtalan, békesség után vágyó lelkének megmutatná a lelkek orvosához, az Ur Jézushoz vezető utat! Persze olykor a világ gyermekeinek akarva-akaratlan is számolniok kell a lélekkel. Sok szó esik mostanában arról, hogy a rokkant katonákat mikép' lehetne tisztességes kenyérkeresethez juttatni. S manapság ez már nem is olyan nehéz, mint régente. Ma már a tudomány annyira vitte, hogy az ember elveszett testi épségét csodálatos ügyességgel tudja pótolni. Csodával határos, hogy milyen ügyes műlábakat és műkezeket tudnak ma készíteni. De azért — amint halljuk — a legelmésebb szerkezetű műláb és műkez sem elegendő, ha annak a katonának csüggedt, bátortalan a lelke. Csak, ha munkakedve, derült kedélye van, csak akkor

tud azzal a múltbal, műkézzel olyan ügyességre szert tenni, hogy egész embernek számíts on a maga mesterségében. Ime, hiába segít a tudomány a test csonkaságán, mit sem ér az, ha a lélek nem erős.

Az Ur Jézus szerint való irgalmasság ma is igyekszik a lelkek nyomorúságán segíteni. Krisztus evangéliomának hirdetői szórják az íge magvát mindenfelé. Hull az áldott mag a szenvedők, aggódók szívére, itthon s kint a harctéren. S ebből a munkából egy bizonyos módon mindenki kiveheti a maga részét. Ma, a nyomtatott szó korában, a lélek táplálékát nyomtatott szó alakjában is eljuttathatjuk a lelkekhez. Ha tehát van szívedben igaz irgalmasság, amely gondol a léleknek nyomorúságára is, akkor támogasd azok munkáját, akik az evangéliomot nyomtatott szó alakjában akarják eljuttatni katona-testvéreinkhez. Támogasd őket adományaiddal, támogasd őket főleg azzal, hogy amit írnak, azt megveszed s terjeszted. Vesd föl magadban a kérdést: Mit tettem azok lelkéért, akik szeretteim, barátaim, szomszédaim közül kint vannak a harctéren? S ha szégyenkezve kell megvallanod, hogy eddig még semmit sem tettél, akkor hozd helyre mentől előbb, amit mulasztottál. Óh, ha mindazok, akik Krisztus nevérol neveztetnek, buzgón teljesítenék kötelességüket! Hogy hullhatna a mag, mily gazdagon azokba a kitért, fogékony harczosszívekbe s milyen dicső termés, fenséges aratás magvetése lehetne ez! . . .

*

De szólnom kell még arról, hogy mi is a forrása az igazi irgalmasságnak. Talán mindjárt így kellett volna kérdeznem: ki is a forrása? mert mint az igazi irgalmasság forrására, egy élő személyiségre kell rámutatnom: az Ur Jézus Krisztusra, akinek irgalmassággal csordúltig teli szívéből áradhat egyedül igazi irgalmasság a mi szívünkbe.

Csak az Ur Jézus értetheti meg veled, hogy mi az az irgalmasság. Ime, ő a jó pásztor. S olyan irgalmas pásztori szeretet lakozik szívében, hogy kész, mint a jó pásztor, életét adni az elvesztett juhokért. Odadta az ő szentséges életét azokért, akik megfeszítették, ütötték, ver-

ték, arczul köpték; azokért, akik a bizonyágtételt az ő véres áldozatáról botránkozással hallgatták, bolondságnak ítélték; azokért, akik ma is kemény, büszke szívvel elfordulnak tőle.

Szereted-é ezt a jó pásztort, akit irántad való irgalmassága arra indított, hogy bűnért való áldozatképen magát a keresztra oltárán érted is föláldozza? Szereted-e őt, akinek irgalmassága neked bűnbocsánatot, örökéletet szerzett? A felelettől, amit erre a kérdésre adsz, függ, hogy lehet-e tőled is irgalmasságot várni. Amig azt meg nem érted, hogy Jézusnak mi a szándéka veled, addig azt sem érted meg, hogy mi a szándéka a te szenvedő, nyomorgó felebarátaiddal. Meg kell értened, hogy ő a szívedet akarja. A szívedet oda kell adnod s akkor új szívet ad helyette, új szívet, amelyben ott lobog az ő irgalmassága is. Ha ez a csere megtörtént, csak ekkor lehetsz tehát irgalmas az Ur Jézus példája szerint. Amig még a te régi szíved igazgat téged, addig legfőlebb csak a világ szerint való irgalmasságra van erőd. Az a régi szív fukar. Csak téged szeret. Csak rád gondol. Mindig óvatos. Mindig attól fél, hogy te valamiben valahogy rövidséget ne szenvedj. Ezért nem tud igazán irgalmas lenni. Az irgalmasságra szorulóknak, amint már mondtam, csak az ideje, ereje, szeretete fölöslegéből ad valamit.

Akinek keblében az az új szív dobog, amelyet az Ur ad, az mindenki, aki rászorúl irgalmasságára, magát az Ur Jézust látja. Ezért szól majd az Ur az ítélet nagy napján a jobbkeze felől állókhoz: *Jertek, én Atyámnak áldottai, örököljétek ez országot, amely számotokra készítettett a világ megalapítása óta. Mert éheztem és ennem adtatok; szomjúhoztam és innom adtatok; jövevény voltam és befogadtatok engem; mezitelen voltam és megruháztatok; beteg voltam és meglátogattatok; fogoly voltam és eljöttetek hozzám. Akkor felelnék majd néki az igazak, mondván: Uram, mikor láttuk, hogy éheztél és tápláltunk volna? vagy szomjúhoztál és innod adtunk volna? és mikor láttuk, hogy jövevény voltál és befogadtunk volna? vagy mezitelen voltál és felruháztunk volna? mikor láttuk, hogy beteg vagy fogoly*

voltál és hozzád mentünk volna? És felelvén azt mondja majd nekik: Bizony mondom néktek, amennyiben megcselekedtétek eggyel ez én legkisebb atyámfiái közül, énvelem cselekedtétek meg.

Igen, a mai nehéz idők Krisztushoz hívnak. Itélet idejét éljük: Krisztushoz kell menekülnünk, aki eltakarja bűneinket. A halál aratásának idejét éljük: Krisztushoz kell menekülnünk, aki örök életet ad nekünk. A megpróbáltatások, szenvedések idejét éljük: Krisztushoz kell menekülnünk, aki erőt ad nekünk, hogy mindenekben diadalmaskodjunk. Ma sok a nyomorúság, ma végképen nem elég a világ kontárkodó irgalmassága: Krisztushoz kell menekülnünk, mert csak Jézus adhat nekünk irgalmas szívet. Ma arra a szeretettel, erővel, bölcseséggel teljes irgalmasságra van szükségünk, amelynek Jézus a forrása. Jöjj tehát Jézushoz. Jöjj, hogy újjá teremthessen, hogy régi szíved helyébe újat adhasson! Jöjj, mert a világnak ma nagy a szüksége arra az irgalmasságra is, amely belőled áradna, ha Jézus elvégezhetné benned az átteremtés nagy munkáját.

Jöjj az Urhoz, jöjj! Engedd, hogy segítsen rajtad, hogy aztán te is segíthess másokon!

*

Az Ur próbál. Ne takard el szemedet az elől, ami a próba eredménye. Nem ütöd meg a mértéket. Még a te sürgő-forgó irgalmasságod sem állhat meg az Ur színe előtt. Értsd meg a nehéz idők próbájának intő szavát. Jöjj az Urhoz, hogy olyan irgalmas szívet adhasson neked, amely megállja ezeknek a mai jajjal, könnyel telt időknek próbáját is.

Bárcsak engednél a hívó szónak s jönnél. Az Ur örülne s akiknek aztán sebeit kötöznéd, könnyeit törölnéd: áldanának s így temagad is boldog volnál, boldog itt s boldog ott, boldog mindörökké.

Hiszen Jézus mondja: *Boldogok az irgalmasok: mert ők irgalmasságot nyernek!*

Amen.

BÁRÓ PODMANICZKY PÁL.

A REPÜLÉS.

— Vasárnapi. —

Zsolt. 55, 7. *Vajha szárnyam volna,
mint a galambnak! El-
repülnék . . .*

K. T! Néhány évvel ezelőtt nagy gyönyörűséggel nézegettük a fejünk fölött kattogó, a levegőben úszó légi szekereket: az óriás madárhoz hasonló repülő gépeket, e vármegye területén lefolyt hadgyakorlat alkalmával. Elgondolkoztunk ezek láttán arról, milyen magosan repül már az emberi tudomány, hogy ime szárnyat ad a földi embernek, urrá tévén a teremtés koronáját a levegőben is, miután a vasútak és hajók által előbb már hatalmasa alá vetette a földet és a vizeket. Ma már repülni is tud az ember! Bizonyára megfordult elménkben az a gondolat, milyen elképzelhetetlen hatása lesz a tudomány ez újabb vívmányának is a műveltség terjesztésére, közel hozván e jármű folytonos tökéletesítése egymáshoz azokat, akiket úttalan, víztelen sivatagok ma még elválasztanak egymástól.

Most, e nehéz időben ismét különösebben gondolunk a repülőgépekre. E világháboru folyamán, az ellenség tüzeiben lezuhanó repülőgépek megszenesedett, szétroncsolt áldozatainak szentelünk egy-egy részvétlkönyvet, emléköknek áldozunk egy-egy sóhajtással!

K. T! Az ember ősidők óta táplálja a nyugtalanító vágyat: a repülés vágyát. Mióta csak megvan az ember a földön — pedig sok ezer év óta megvan — mindenkori vágya volt a repülés s bár sok ezer év óta nem tudott a testével, alkalmas jármű hiányában, fölrepülni: de másképen, elméjének és lelkének szárnyain nagyon régóta,

bizonyára a paradicsomi állapot óta röpköd és járja a magaslatokat, egyre nagyobb sikerrel, egyre nagyobb buzgósággal, az elért sikerektől ösztönöztetve.

Ezekről a különböző repülésekről elmélkedjünk most röviden. Kísérjen becses figyelmetek!

*

Az első, írásban reánk maradt adat a repülés megpróbálásáról, az őshajdankor homályos kódébe, a hitregék távoli, szürke világába vezet. Egy Daedalus nevezetű művész, fiával Ikároszal együtt, Kréta sziget királya Minosz, bezárat a művész által épített útvesztőbe, a labirintusba. Itt ezek viasszal ragasztott szárnyakkal menekülni próbálnak; az Ikárosz szárnyát megolvasztja a nap heve s belebukik a tengerbe, amelyet róla Ikárosz tengerének neveznek. Így szól a rege. Milyen nagy a fejlődés ettől Montgolfierig, aki 1783-ban legelőször próbált melegített levegőtől duzzadt papirgömb segítségével fölrepülni; s milyen nagy a fejlődés ettől Bleriotig, aki néhány évvel ezelőtt a Francia- és Angolország között lévő tengersizorost gépjen legelőször keresztül repülte; s milyen óriási a fejlődés ettől a Bleriótól a Wright testvérekig, vagy Etrichig, akiknek egy és két fedelű repülőgépeiket ma már hadászati, sőt itt-ott közlekedési célokra is használják. Lassan-lassan úr lesz az ember a levegőben is, bár egy-egy nagy szerencsétlenség megdöbbenően mutogatja, milyen messze állunk még e tekintetben a bizonyos eredménytől!

Repülni tudni, vágyódása a nagyratörő embernek. Ez a vágy velünk születik. Már a kis gyermek is, ha nem tudja a szálló lepkét elfogni, esengve kiált utána: „Istenem, ha repülni tudnék!“ Talán ez volt életében az első csalódás és e csalódás fölébresztette benne a repülés vágyát.

A mátká elszakad párjától, akit kötelessége messze szólított; oda gondol mindig, csak láthatná, csak ölelhetné! s érezvén a megbírhatatlan távolságot, fölsóhajt: „Vajha szárnyam volna, mint a galambnak. Elrepülnék!“ . . . s költöző darutól, repülő fecskétől küld neki üzenetet.

Az édes anya szép jövőt jósol gyermekének; hiszen az anyai szív olyan nagy művész, tervei megfestéséhez

olyan csillogó, pompázó színeket használ; s a gyermek látván, hogy tudása, tehetsége nem tud nyomába lépni a repülő anyai ábrándoknak, fölsóhajt:

Istenem, Istenem, mért nem adál szárnyat,
Hogy utól érhetném az anyai vágyat!

(Petőfi)

Sok bajjal küzd az ember; rágalmazók megsebzik a szívét, legázolják a becsületét s az agyonzaklatott, meggyötört ember fölsóhajt: Vajha szárnyam volna, mint a galambnak. Elrepülnék!

Hányszor repülünk, a bizalom és reménység hófehér szárnyán, amikor egy-egy kedves betegünk kórágya mellett a gyógyulás lehetőségét aggódva mérlegeljük. Hányszor száll föl a jegyespárok reménységének virágokkal himes szárnya, a távoli jövő ködös magasságán túl, hogy a tiszta kék égnek, a boldog házas életnek áldást adó, megnyugvást fakasztó, üde levegőjét boldogan szívják magokba! S hová lenne a sok szüle, hitves, gyermek, testvér, e mostani nehéz időben, amikor néha bizony hónapokig is elmaradnak a várva-várt rózsaszínű tábori lapok; hova lennének, ha a reménység és bizalom szárnyán el nem repülnének a kételkedés, a kétség és zúgolódó kétségbeesés éjszakájából a türelem és panasztalan várakozás napsütéses tájé-kaira!

Hányszor, hány ezerszer segíti töprenkedő lelkünket ez a hatalmas, kettős szárny: a reménység és a bizodalom, diadalmas repülésre! Pedig hányszor bukunk alá, merész repülők sorsa szerint, összetöretve, halálra váltan, a csalódás megsemmisítő mélységébe! De azért jó, mégis jó ez a repülés, mert erőt ad a küzdőnek a sivár jelenben, állandósággal kecsegtet az elért boldogságban s az élet fakó színeit széppé hímezi, föltornyosuló fellegeit báránnyelző szelidíti.

Madár a remény, mert repül; madár az álom is, mert idegen régiókba elvisz, elcsapong velünk; és madár a képzelet, amely aranyos tájakra, himes, virágos helyekre viszi az embert. S repülni olyan jó, olyan édes. Itt hagyni a sok bajt, felejtetni a sok gondot: megkönnyebbülés és erő. Óh, ha ilyen módon repülni nem tudnánk, de szegények, de

boldogtalanok, de szánandók lennénk! Hiszen a reménység fölrepül velünk a jó Istenig s nála kérdezősködik: ugy-é hogy beteljesül a vágyam, ugy-é, hogy elérem kitűzött célomat? Óh, amíg reménykedni, álmodozni s így repülni tudunk: a megnyugvás vidámsága legyezgeti körül lelkünket, szívünket, mindenünket.

*

Igy repül a fogoly, a rab ember lelke is, álmodván, remélvén szabadságot, boldogságot. Igy repül hős fiaink, magyar katonáink lelke a leghevesebb ütközetekben is előre, a győzedelmes béke, a boldogság felé. Igy repül az elnyomatott nemzetek lelke boldog, szép jövő felé. Igy repült a Bocskai, Bethlen, Rákóczi, Kossuth, Lincoln nemes, tiszta lelke, midőn hazájok szabadsága felől tervezgettek és cselekedtek. Óh, mennyivel magasabban röpködött az ő lelkök, mint a Néróké, a Karaffáké. Adjon Isten minden elnyomott nemzetnek minden időben ilyen nemes lelkeket, sikeres, eredményes repülésre!

Igy repül a költő lelke az ideák magaslatára, így a szobrász, a festő és a tudós az alkotás felséges hegycúcsára, teremteni tudó lelkének kielégítést, nekünk pedig, akik műveiket olvassuk, vagy nézegetjük, lelki gyönyörűséget szerezvén. S mennyivel magasabban járnak ők, a lángelmék, ilyeneket alkotni tudván, mint mi, akik csak fölnézni tudunk rájuk hétköznapi elménkkel innen a szürke földről.

A szeretet és irgalmasság, a jóság és megbocsátás is ilyen repülés; a művelt lélek és gyöngéd szív föllendülése a krisztusi parancsolatok és törvények tiszta, salakmentes magaslatáig. Hát a hit mily magasra lendít föl e gyásszal, csalódással feketített, önzéssel bedudvásított földről, hogy ott röpködjünk a kegyelem, irgalom, megnyugvás, jutalmazás és örök élet véghetetlen derűjében! Óh, a szeretet magasabb tájakon jár, mint a gyűlölség; a hit levegője tisztább, mint a hitetlenségé.

Repül az elme is és pedig a tökéletesedésre való vágyakozás szárnyain. Első szárnypróbálgatása az volt, amikor az egyhez még egyet hozzá tudott adni; óh, ehhez ké-

pest mily magas régióban jár már annak a tudósnak az elméje, aki a csillagok egymáshoz való távolságát törekeny szerszámával, írotollával pontosan kiszámítja. Repült a Franklin lelke a villámhárító föltalálásakor; a Kolumbusé, amikor egyes jelekből új földrész létezésére csalhatatlanul következtetett; a Guttenbergé, amikor a fára vésett betűvel először próbálta a könyvnyomtatást; így repült a gőzgépet föltaláló Watt James, az első gőzhajót vízre bocsátó Fulton, az első gőzmozdonyt megtervező Stephenson lelke. Ilyen repülése az elmének a delejesség, a villanyosság, vagy a rádium alkalmazása. És így tovább. És a lángelmék e szárnyalása máris mily magasságra ragadta föl az újabb vívmányokon fölfelé törő emberiséget; és a folytonos tökéletesedés és művelődés mily óriási magas rétegeibe kell még az elmének ezután följutni, hogy egy bizonyos ponton túl mégis, megfáradt szárnyakkal megállani legyen kénytelen, hogy az alkotó Isten tanácsáig, titkáig mégse juthasson el soha. Óh, aki az eget akarja törekeny szárnyaival megostromolni, úgy jár, bizonynal mondom, úgy jár, mint lkárosz, akinek viaszozott szárnya, a nap felé emelkedvén, elolvadt s a botor légi vándor lezuhant.

Csak repüljünk tovább, mindig tovább, mindig feljebb; műveltségben, tudásban csak vigyék a lángelmék ezután is előre az embervilágot; fogadjuk meg az Úr Jézus rendelését: tökéletesedjünk! De egyre készen kell lennünk. Arra, hogy Isten örökkévaló titkainak fényes napja előtt elolvad a tudomány szárnya, elkáprázik az emberi bölcsesség szeme; ott már a hit veszi át a további szerepet s repül bátran, nyilegyenesen, a cél sikeréig, a siker boldog bizonyosságáig, a véghetetlenség csúcsán reánk szeretettel néző, minket, földi, féreg-embereket irgalommal fogadó jó Istenig!

✱

Igen, a jó Istenig!

A lélek és örökkévalóság kérdése mindig nagy kérdés. Amióta él az ember a földön, lelke mindig e nagy kérdés magaslatát ostromolta röpkedő szárnyaival. Az első fetis, amelyet az ős vadember remegve imádott, meg az első

tökéletlen, iromba kőbálvány, amely előtt érzéki, anyagi, durva áldozatát meghozta, a repülésre való igyekvés csirája volt. S ettől kezdve Sokratesen, Mózesen, Mohameden, Confuciuson keresztül Isten áldott Fiáig, Jézusig, hányféle, hányforma repülőgépe volt már e célra a tudakozódó, töprenkedő, földi embernek, hogy az idő teljességében azután az áldott Jézus szárnyaival fölrepülhessen a titkok megfejtésének kitáruló ajtójáig, a mindenre választ adó keresztyén vallásig!

Óh, csak repüljünk ez áldott szárnyon, e tökéletes, megbízható repülőgépen, a Krisztus vallásán; jóban és rosszban, boldogságban és gyászban, alkalmas és alkalmatlan időben biztosságban vagyunk mi ezen. Ez nem emberalkotta, törékeny jármű, erről nem bukunk le a töprenkedések között, ezen nem égünk el a halál perzselő tüzében, ebben nem csalódunk soha. Isten adta ezt, a feléje repülni törekvő lélek számára. Ezen utazzunk, míg e földön élünk, mindig fölfelé, ama szent, boldog, másik haza felé nézván, ahol majd megtudunk minden titkot, ahol majd belátunk minden sötétséget, ahol majd feljebb repülni már nem vagyunk, ahol majd megpihenünk, megnyugszunk az áldott Jézus kebelén.

Amen.

SZABÓ BÉLA.

A NYELV.

— Vasárnapi. —

Péld. 10, 20, 21.

A nyelv! Kicsiny szerv a szájban, nagyjelentőségü érintkezési eszköz az életben. Aki vele helyesen él: áldás; aki roszra használja: átok és erkölcsi halott. Akinek nem adta Isten a szólás képességét, megfosztatott egy nagy áldástól, vagy talán megmenekült a kárhozás sok ezer alkalmától. Mert mindez lehet a nyelv.

Erről a különleges szervről, amelynek megnyilatkozásában nagy ellentétek tapasztalhatók, elmélkedjünk most röviden, hogy azután levonhassuk a tanulságot: mimódon éljünk ezzel az adománnyal.

Kisérjen becses figyelmetek!

*

Csudálatos portéka a nyelv. Áldás is lehet, átok is lehet. Meg lehet vele valakit tisztelni s meg lehet vele valakit gyalázní.

Isten áldása a nyelv, amikor szívök teljességéből mondják el az ifju párok Isten házában: „holtáig, vagy holtomig szeretem;“ de Isten verése, amikor e szent fogadalmat a képmutatás, a számítás, a hazugság mondatja el velök.

Isten áldása a nyelv, amikor az édes anya gügyögő gyermekét e szent szókra tanítgatja: „Isten, Jézus;“ de Isten verése, amikor szülői ajkáról hallja a gyermek az istenkáromló, dúrva beszédekét.

Isten áldása a nyelv, amikor a szülök becsületes munkára, család-boldogító életcélokra szép terveket szönek

egy-egy meghitt órán; de Isten verése, amikor dűrva szitok kél az ajkakon s torzsalkodás vad zaja veri föl a tűzhely csöndjét; amikor a kicsinyek az átkozódó, botránkozató szavak hallatára félve, remegve bújnak össze.

Isten áldása a nyelv, amikor a gyermek szülőit áldja vele, az elismerés és hála fölmagasztosító, nemesítő szavaival; de Isten verése, amikor az emberré nőtt gyermek gyalázkodó, kemény szavakkal szüleire támad.

Isten áldása a nyelv, amikor Isten házában fölzeng az énekszó, fölcsendül az imádság szava, harsog az igehirdető predikátor beszédje s nyomán áhítat, béke száll a gyülekezet lelkére; de Isten verése, amikor hamis proféták ajkáról ömlik az íge szilajon, vért mérgezve, társadalmi osztályokat egymás ellen, kevély, elvakult tömeget Isten ellen lázítván, amikor a beszéd nyomán gyűlölség, sötét indulat tüze gyúlad ki a hallgatóság szemében.

Isten áldása a nyelv, amikor a lánglelkű költő a szabadság védelmére, a haza megmentésére tüzei vele a polgárokat, amikor a hadba induló magyar csapatok orcáját hajnalpirosra festi ez a himnuszú magasztosodott magyar nóta: „mindnyájunknak el kell menni!“ de Isten verése és gyalázatos, amikor egy-egy Ephialtesz a haza elvesztésén alkudozik.

Isten áldása a nyelv, amikor a tanácstalant, a gyámoltalant, az ügyefogyottat a becsületes szó megsegíti; de Isten verése, amikor az ember visszafordított tanácscsal szolgál a bizalommal hozzá fordulónak.

Isten áldása a nyelv, amikor az ártatlant védelmezi, az erényt dicsőíti; de Isten verése, amikor a gyalázkodás, rágalmazás, súsárlás kétélű törével halálra sebzi az ártatlanságot, megvérezi az erényt, az igazságot.

Isten áldása a nyelv, amikor az őszinteség erejével, a nyíltság hatalmával jó útra vezet egy-egy tévelygőt, egy-egy könnyelműt; de Isten verése, amikor alattomos lélekből szakadó hízelgő szók viszik a becsületet romlásba, kárhozatba.

Isten áldása a nyelv, amikor az alázatosan leboruló bűnös ember ajkán fölzokog a könyörgés szava: *Uram, Dávidnak fia, könyörülj rajtam!* de Isten verése, amikor

Fáraó könnyedén odaveti: *Kicsoda az Ur, hogy engedjek néki?*

Isten áldása a nyelv, amikor Péter apostol fogadkozik: *ha meg kell is veled halnom, meg nem tagadlak téged* (Máté 26, 35.); Isten verése, amikor ugyancsak Péter ajkáról elcsöppen a gyávaság szava: *Nem ismerem ezt az embert* (Máté 26, 72.).

Isten áldása a nyelv, amikor a keresztfán megtérő bűnös az Ur irgalmába ajánlja magát (Luk. 23, 42.); de Isten verése, amikor Júdás az Ur elvesztésére alkuszik.

Isten áldása a nyelv, amikor Istennel békítget egy-egy panaszkodót s a mennyei Atya kegyelmére figyelmezteti egy-egy hajótöröttjét az életnek; de Isten verése, amikor a Jób felesége ajkán fölbuggyan a kárhozatos szó: *Átkozd meg az Urat és halj meg* (Jób 2, 9.).

És így tovább.

Lehetne ezt így napestig is folytatni és mindenik példa csak azt mutatná, hogy nincsen nagyobb ellentét a sötétség és a világosság, a nappal és az éjszaka között, a hideg és a meleg, a por és a sár, a józanság és a részegség között, sem a mélység és a magasság, a völgy és a hegy, a tűz és a víz, vagy akár az igazság és a hamisság között, mint amilyen nagy ellentéteket mutat a nyelv, egyik és másik megnyilatkozásában. Mert lehet a nyelv, mint a választott ezüst (textus), de lehet ostor (Jób 5, 21.), éles szablya (Zsolt. 57, 5.), kézív (Jer. 9, 3.) és a gyehennától fölgerjesztett tűz is (Jak. 3, 6.). Lehet orgonaszónak áhítatot keltő, de lehet félrevert haragnak pusztulást jelentő, könyeket fakasztó szava is. Lehet enyhítő, hűsítő szellő az élet emésztő, perzselő forróságában; de lehet száguldó vihar harsogó zengése is, amely rombol, zúz és pusztít minden áldást; amelynek nyomán könnyhullajtás és átok terem. Lehet melengető, anyai kebel, felápolója tört reményeknek s lehet dermesztő, jeges áradat, megfagyasztója ezer reménységnek; vagy hideg, téli nap, amely a csalódások jégvirágait reárajzolja a szívek ablakára. A nyelv megigazít és félrevezet, békét köt és háborút izen.

A nyelv, mint szerv, mindenki szájában egyforma: idegek sokasága és izmok tömege. De ez a nyelv az igaz ember szájában tiszta, választott ezüst, amely értékes, a gonosz embernél pedig halál.

Vigyázz azért a nyelvedre, ajkadra, szavadra, beszédedre. Mielőtt szólanál, gondold meg szólásod elejét és végét; gondold meg a célt, amelyért megnyitod ajkadat; az érzést, amely szólásra indít; és ha azt látod, hogy a cél boldogító, az érzés pedig áldást terjesztő: akkor szólj, amint Isten tudnod adta és nyelved beszédével léssz áldás magadnak, léssz jóra ösztönzés és boldogítás másoknak.

S járj az élet útján nyitott szemmel, amely lát, nyitott füllel, amely hall, de egyben gondolkozó elmével is, amely bírál, ért, ítél, okoskodik, hogy a gonosz nyelvűek romboló hatása meg ne rontsa szívedet s hogy az átkos példa nyomán erőt ne vegyen rajtad a súsárlás, hízelkedés, káromlás, vagy igazságtalanság pusztító ereje.

Mert ha nyelvedet, szádat gonoszra használod, oka magad vagy; mert hiszen ép' úgy választhattad volna a nyelv áldásos voltát is. Tettedért magad vagy felelős, szólásod értelme a magad lelkét mutogatja s beszéded tartalmából, irányából meg lehet tudni, hogy Isten felséges ajándékát: a nyelvet, istenes, vagy sátáni célra használod-é?

Isten országának terjesztője e földön az Isten szerint való keresztyéni élet. De ez az élet nagyon sokszor a beszéd hatalmával, erejével mutogatja magát. Használj tehát nyelvedet, hogy Isten országának terjesztésénél egyik munkás, egyik eszköz lehess. Szólj ott, ahol kell, ahol szükséges, tudván, hogy a helyén mondott ige olyan, *mint az arany alma ezüst tányéron* (Péld. 25, 11.) s a bölcs intő hasonlatos az arany függőhöz és színarany ékességhez (Péld. 25, 12.); de fölösleges fecsegővé ne válj, mert *a sok beszédben elmaradhatatlan a vétek* (Péld. 10, 19.); szólj épületest, hogy szívet, lelket nemesíts; igazat, hogy boldogíts. Szólásod legyen imádság, hogy életed istentisztelet legyen.

Ha nyelvedet mások boldogsága, becsülete ellen és a közboldogság ellen használod, gonosz vagy s elméd keveset érő (textus); beszédeddel félrevezetett, megcsalt em-

bertársaid szemében a könnyek, lelkében a fájdalmak, szívében a búbanatok téged vádolnak Isten előtt s esztelenségében lész, mintha halott volnál. Mert minden jók becsülését elveszíteni s mások szomorításában keresni életcélt: halál-számba megy. Akarnál-é ilyen életet, ilyen sorsot, ilyen véget magadnak?

Légy igaz és nyelved olyan lesz, mint a választott ezüst: tiszta és értékes és ajkaid sokakat legeltetnek az Istenfélelem és tiszta erkölcs mezején.

Tégy úgy, mint Jézus, aki azt mondá magáról, hogy nem magától szólott, hanem az atya parancsa szerint (Ján. 12, 49.).

Halld meg te is az Ur szavát s kövesd a Jézus példáját mindenkoron.

Amen.

SZABÓ BÉLA.

A „**Vasárnapi Ujság**“ október 17-ediki száma folytatja érdekes harcztéri képeinek közlését: képeket ad az elfoglalt Belgrádból, a Szereth-melléki harcokról, az égeri fogolytáborról stb. Szépirodalmi olvasmányok: *Laczkó Géza* és *Kuprin* regénye, *Szöllősi Zsigmond* tárczaczikke, czikk az orosz forradalomról stb. Egyéb közlemények: Trapezunt bombázása s a rendes heti rovatok: a háboru napjai, irodalom és művészet, sakkjáték, halálozás stb. — A *Vasárnapi Ujság* előfizetési ára negyedévre **öt korona**, a „*Világkrónika*“-val együtt **hat korona**. Megrendelhető a „*Vasárnapi Ujság*“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „*Képes Néplap*“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

SZTOJKAI természetes gyógyhatású SAVANYUVIZ,

melyet gyógyhatásánál fogva a leghirnevesebb egyetemi tanárok és főorvosok ajánlanak, kapható minden fűszer-, csemege és ásványvíz-kereskedésben. ○○○○○○ Kizárólagos egyedáruda Nagybánya, Felsőbánya és vidéke részére:

GLAVITZKY KÁROLY fűszer-, csemege- és ásványvíz-kereskedésében, Nagybányán. ○○○○○○○○○○○○○○○○○○

A **Tamássyak csillaga**. *Sebők* Zsigmond e cím alatt új regényt kezdett a *Jó Pajtás*-ban, folytatását a Tamássy-családról írt háborus ifjúsági regény-cziklusának, amely már eddig is oly sok gyönyörűséget szerzett olvasóinak. A ciklus regénye az orosz hadifogságban mutatja be a Tamássy-család egyik tagját s rendkívül érdekesen festi a hadifoglyok életét. *Sebők* Zsigmond és *Benedek Elek* képes gyermeklapja legújabb, október 10-iki számában *Feleki* Sándor verset írt az aradi vértanúkról, *Abrahám* E.nő és *Madarassy* Erzsébet elbeszélést írtak, *Schöpflin* Aladár egy Zeppelin harcát írja meg a tenger fölött, *Faragó* Géza szép képet rajzolt *Endrődi* Béla verséhez, *Zsiga bácsi* kedves mókát mond el. *Krúdy* Gyula folytatja *A szorgalmas Bertá* című háborus regényét. A rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona. Egyes szám ára 20 fillér. Előfizetéseket elfogad és mutatványszámokat küld a *Jó Pajtás* kiadóhivatala Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

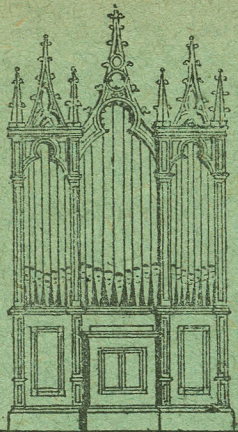
== SZERVEZZÜNK KÖZNAPI ISTENTISZTELETEKET !

Csakis prot. lelkészek számára **
 Átdolgozott bibliai idézetekkel ***
 Művészi erős kötésben *****
 Ugy hogy forgatni nem kell ****
 A százötven zoltár alapján ****
 Az öszövétség háborus szellemében
 készült

Révész János Köznapi imakönyve

Ára az IGEHIRDETŐ előfizetőinek 5 korona. :::: (Bolti ár 6 korona).

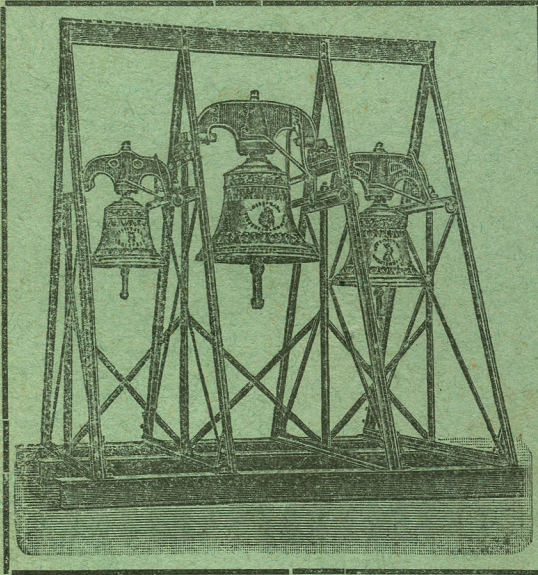
— Megrendelhető a szerzőnél Nagybányán. —

ORGONA- ÉS HARMONIUMGUÁR. □□□ **ORSZÁGH SÁNDOR ÉS FIA**
cs. és kir. udv. száll. RÁKOSPALOTA (Bpest mellett).
Főzerhajítás és saját villamos világítással berendezve. — Alapított 1861. évben

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy díszoklevéllel“ első díj és „Ferencz József lovagrenddel,“ az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ első díj, az 1906. évi kassai kiállításon „díszoklevéllel“ első díj kitüntetéssel; azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés. Ajánlják kitűnő hangú és erős szerkezetű, főleg a legújabb légnyomatú pneumatikai orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. — Szolid munka és jutányos árak. — Kisebb orgonák készletben vannak. Eddig 900-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszés szerinti rajz- és változat-összeállításra megrendelésre készülnek. Tervezeteket és rajzokat kívánatra küldünk.

AZ IGEHIRDETŐ I—IX. KÖTETE
KAPHATÓ A KIADÓHIVATALBAN; FÜZVE 10 KOR.,
KÖTVE 12 KORONA EGYENKINT.

Hazánk legrégebb

harangöntődéje

Alapított 1816-ban.

Tíz évi jótállás.

Előnyös feltételek

engedtetnek

Seltenhofer
Frigyes Fiai

cs. és m. kir. udv. szállítók

Sopronban.

Ajánlják legjobban berendezett harangöntődjüket a t. községeknek és egyházaknak. —

Harangok, bármely nagyságban és zengzetben, csak a leg-

finomabb harangérczből, tiszta csengő hanggal öntetnek. **Repedt harangok** újraöntetnek; ezek, valamint az új harangok is, a már meglevőkhöz teljes összhangzatban öntetnek. Minden harang hangja előre határozatlik meg. Különösen figyelmeztetjük szabadalmazott kovácsolt vasból készült szerkezetünkre nagy harangok részére, mely által ezek könnyen húzhatók s a falakat nem rázzák. Fakoronával bíró harangok ezen szerkezetre olcsó árért átalakíthatnak. Kovácsolt vasból készült tűzmentes harangállványokat, czélszerű szerkezetben s olcsó árak mellett legjobban ajánlunk. Költségvetésekkel s képes árjegyzékkel postafordultával szolgálunk.